

Veelzijdig gerichte partijdigheid in pleegzorg

De rol van de pleegzorgwerker in het uiting geven aan veelzijdig gerichte partijdigheid

Master Contextuele Benadering

Masterthesis

Uitstroomprofiel:	Hulpverlening
Vak:	Onderzoek
Code:	MCB-2-ONDZ-20/2022
Cohort:	2021-2023
Klas:	MCB2-B
Naam Student:	Gwen Kemperman
Studentennummer:	210721
Begeleider LWG:	Dr. D. van de Koot-Dees
Datum:	9 juni 2023

SUMMARY

Within this study, the following question is central: What impeding and promoting factors are experienced by foster care workers in shaping the basis of multidirected partiality? This research aims to gain insight into how foster care workers express the basis of multidirected partiality and where there are opportunities to enhance it.

Qualitative research was conducted in which we delved into the experiences of foster care workers. For this purpose, eight foster care workers were interviewed and observed in their daily practice. Emphasis was placed on the use of their own experiences and the role of countertransference. The literature review shows that for a good implementation of multidirected partiality consists of five elements. The interviews and observations show that the five elements are not consciously present in practice and that the foster care workers express this methodology in different ways. An important conclusion here is that a neutral attitude is hindering, especially when there are conflict situations or competing interests. Using the foster care worker's own experiences and self-reflection has a positive effect here.

These conclusions yield the following recommendations:

- Use a unified method of working.
- Keeping an eye on what goes well in practice.
- Creating an explicit space for self-reflection in countertransference.
- More attention to multidirected partiality within long-term placements.

Keywords: Multidirected partiality, relational ethics, foster care, experience expert, countertransference.

SAMENVATTING

Binnen dit onderzoek staat de volgende vraagstelling centraal: Welke belemmerende en bevorderende factoren ervaren pleegzorgwerkers wanneer zij vormgeven aan de grondhouding van de veelzijdig gerichte partijdigheid? Dit onderzoek heeft ten doelstelling: Inzicht te verkrijgen in hoe pleegzorgwerkers uiting geven aan de grondhouding van het veelzijdig gericht partijdig zijn en waar mogelijkheden liggen om dit te vergroten.

Omdat het hier gaat over de ervaring van de pleegzorgwerkers is gekozen voor kwalitatief onderzoek. Hiervoor zijn acht pleegzorgwerkers geïnterviewd en geobserveerd in hun dagelijkse praktijk. Hierbij lag de nadruk op het inzetten van eigen ervaring en de rol van tegenoverdracht. Uit de literatuurstudie komt naar voren dat om goed uitvoer te kunnen geven aan de veelzijdig gerichte partijdigheid, deze uit vijf elementen bestaat. Uit de interviews en observaties komt naar voren dat de vijf elementen in de praktijk niet bewust aanwezig zijn en dat de pleegzorgwerkers op verschillende wijze uiting geven aan deze methodiek. Een belangrijke conclusie hierin is dat een houding van neutraliteit belemmerend werkt, zeker wanneer er sprake is van conflictsituaties of tegengestelde belangen. Bevorderend werkt hierin de inzet van eigen ervaring en de zelfreflectie van de pleegzorgwerker.

Deze conclusies bieden de volgende aanbevelingen:

- Een eenduidige werkwijze hanteren.
- Oog houden voor wat er goed gaat in de praktijk.
- Een expliciete plek voor zelfreflectie bij tegenoverdracht creëren.
- Aandacht voor veelzijdig gerichte partijdigheid binnen langdurige plaatsingen.

Kernwoorden: Relationele ethiek, pleegzorg, veelzijdig gerichte partijdigheid, ervaringsdeskundigheid, tegenoverdracht.

VOORWOORD

**"Unless someone like you cares a whole awful lot,
Nothing is going to get better.
It's not."
— Dr. Seuss, "The Lorax"**

In het werken met mensen is het voor mij belangrijk dat we elkaar echt willen horen en zien. Dat we op het moment van interactie onderdeel willen zijn van elkaars wereld, hoe kort of lang dit ook mag zijn. Waardoor echte verbinding en de dialoog gevoeld kan worden. Wat maakt dat de ander, die gehoord wordt, daadwerkelijk een stem heeft die ruimte krijgt om te mogen zijn. Dit kan alleen als de ander bereid is tot luisteren om te begrijpen in plaats van te willen reageren. Dit kan bereikt worden als de ander de ruimte geboden wordt vanuit oprechte aandacht, nieuwsgierigheid en compassie. Ieder persoon heeft een verhaal, gebaseerd op zijn eigen ervaringen, cultuur, normen en waarden, enzovoort. We zien de wereld niet zoals deze is, maar zoals wij zijn of zoals we geconditioneerd zijn deze te zien (Covey, 2010). Wanneer wij als hulpverleners ons realiseren, bewust worden van en de verantwoordelijkheid nemen over onze eigen conditionering, kunnen we onszelf en de ander echt gaan zien en een plek (terug) geven in deze wereld. Kunnen we een verschil maken in het leven van een kind en allen die ermee verbonden zijn.

De veelzijdig gerichte partijdigheid is hierdoor voor mij een belangrijke methode om gerechtigheid binnen relaties te herstellen, ieders stem te laten horen. Het is voor mij de ander zijn plek teruggeven, los van oordelen, maar vanuit begrip, nieuwsgierigheid en erkenning voor gemaakte en toekomstige keuzes. Het kunnen blijven zien van het gedrag achter het gedrag, en vooral open staan voor het verhaal achter het gedrag. Het is de basis van waaruit we de ander ontmoeten als mens. Het is waar we ons inleven in hoe het was voor de ander om in zijn schoenen te lopen en te begrijpen hoe zij tot hun verhaal zijn gekomen. Daar ligt het begin voor verbinding en herstel in relaties.

Mijn leven heeft en staat nog steeds in het teken van het geven van een stem aan het niet gehoorde kind, zodat gezinsrelaties hersteld kunnen worden. Regelmatig heb ik te horen gekregen dat ik mij hiervoor buiten de begaanbare paden waag om dat ene kind te zien en zijn stem te laten echoën. Om meer kinderen te laten echoën, hebben we hulpverleners nodig die kinderen, en het systeem om hen heen, een stem willen geven. Dit onderzoek is daarvoor een middel om die kinderen centraal te zetten, door de hulpverleners een stem te geven in hun proces in het veelzijdig gericht partijdig zijn.

Ik wil mijn gezin, vriendinnen, studiegroep, collegae, respondenten, mijn begeleiders vanuit school en entrea lindenhout bedanken voor hun inspiratie, energie, geduld, vertrouwen, kritische blikken en enthousiasme. Met jullie is de wereld een stukje mooier.

Om met de eerdere woorden van Dr. Seuss te eindigen: "Tenzij iemand zoals jij heel erg veel ergens om geeft, zal niets beter worden. Echt niet". Het is aan onszelf om de gewenste verandering in werking te stellen.

INHOUDSOPGAVE

SUMMARY	2
SAMENVATTING	3
VOORWOORD	4
INHOUDSOPGAVE	5
1. INLEIDING	9
1.1 Aanleiding.....	9
1.2 Probleemstelling	10
1.3 Vraagstelling	11
1.4 Doelstelling	11
2. VEELZIJDIG GERICHTE PARTIJDIGHEID BINNEN PLEEGZORGPLAATSINGEN	12
2.1 Inleiding	12
2.2 Begrip veelzijdig gerichte partijdigheid.....	12
2.3 De vijf elementen van de veelzijdig gerichte partijdigheid.....	13
2.3.1 Empathie	13
2.3.2 Krediet geven	13
2.3.3 Verwachting	14
2.3.4 Alomvattendheid.....	14
2.3.5 Timing	14
2.4 Kritische beschouwing	14
2.5 Veelzijdig gericht partijdigheid binnen pleegzorgplaatsingen.....	15
2.5.1 Veelzijdig gerichte partijdigheid binnen netwerkplaatsingen.....	15
2.5.2 Veelzijdig gerichte partijdigheid binnen bestandsplaatsingen	16
2.6 De uitdagingen in het uitvoeren van veelzijdig gerichte partijdigheid	16
2.6.1 Overdracht en tegenoverdracht	16
2.6.2 Loyaliteit	16
2.7 Conclusie.....	17
3. DE ROL VAN EEN PLEEGZORGWERKER BINNEN EEN PLEEGZORGPLAATSING.....	18
3.1 Inleiding	18
3.2 De pleegzorgmethode	18
3.2.1 De oorsprong van de pleegzorgmethode.....	18
3.2.2 De huidige visie op de pleegzorgmethode.....	19
3.3 De rol van een pleegzorgwerker bij een pleegzorgplaatsing.....	19

3.3.1 De vaardigheden en technieken van een pleegzorgwerker	20
3.4 Conclusie.....	21
4. METHODEN VAN ONDERZOEK	22
4.1 Kwalitatief onderzoek	22
4.2 Methoden van onderzoek per deelvraag	22
4.2.1 Deelvraag 1: Wat is er vanuit de contextuele benadering bekend over het begrip veelzijdig gerichte partijdigheid?.....	22
4.2.2 Deelvraag 2: Wat is er uit eerder onderzoek bekend over de vaardigheden van pleegzorgwerkers in het begeleiden van een plaatsing?	22
4.2.3 Deelvraag 3: In welke mate zijn de vijf elementen van de veelzijdig gerichte partijdigheid aanwezig in de gesprekken van pleegzorgwerkers?.....	22
4.2.4 Deelvraag 4: Welke belemmerende en bevorderende factoren ervaren pleegzorgwerkers bij zichzelf in het uitvoeren van de grondhouding in het veelzijdig gericht partijdig zijn?	23
4.3 Validiteit	23
4.4 Betrouwbaarheid	24
4.5 Werving van respondenten.....	24
4.6 Verloop van het onderzoek	24
5. DE VIJF ELEMENTEN VAN DE VEELZIJDIG GERICHTE PARTIJDIGHEID IN GESPREKKEN VAN PLEEGZORGWERKERS.....	26
5.1 Inleiding	26
5.2 Definitie Veelzijdig gerichte partijdigheid	26
5.2.1 Wat verstaan pleegzorgwerkers onder veelzijdig gerichte partijdigheid.....	26
5.2.2 Op welke wijze zetten pleegzorgwerkers veelzijdig gerichte partijdigheid in.....	26
5.3. Hoe bevordert de pleegzorgwerker de empathie	27
5.3.1 Pleegzorgwerker sluit aan bij de ervaring van de betrokkenen.....	27
5.3.2 Pleegzorgwerker helpt betrokkenen te focussen op gedrag achter gedrag.....	27
5.3.3 Pleegzorgwerker maakt gebruik van non-verbale communicatie	27
5.4 Hoe bevordert de pleegzorgwerker de erkenning	28
5.4.1 Pleegzorgwerker geeft erkenning voor geleden onrecht.....	28
5.4.2 Pleegzorgwerker geeft erkenning voor opgedaan recht	28
5.4.3 Pleegzorgwerker heeft oog voor de balans tussen 'geven en ontvangen'.....	29
5.5 Hoe houdt de pleegzorgwerker rekening met de onderliggende verwachtingen	29
5.5.1 Pleegzorgwerker ondersteunt betrokkenen te geven om de ander	29
5.5.2 Pleegzorgwerker stimuleert tot nieuwsgierigheid naar gedrag en motieven onderling	29
5.5.3 Pleegzorgwerker bevordert herstelgedrag door te kijken naar betekenis gedrag	29
5.6 Welke rol heeft alomvattendheid in de gesprekken	30
5.6.1 Pleegzorgwerker geeft iedereen in het gesprek aan/afwezig ruimte om te spreken.....	30

5.6.2 Pleegzorgwerker geeft meest gekwetste betrokkene het eerste woord	30
5.7 Hoe geeft de pleegzorgwerker uiting aan de timing	30
5.7.1 Pleegzorgwerker geeft beurten	30
5.7.2 Pleegzorgwerker zet interventie in aansluitend aan de inhoud van het gesprek	31
5.7.3 Pleegzorgwerker vertraagt om stil te staan bij opgedane ervaring	31
5.8 Conclusie.....	31
6. WELKE BELEMMERENDE EN BEVORDERENDE FACTOREN ERVAREN PLEEGZORGWERKERS BIJ ZICHZELF IN HET UITOEFENEN VAN DE GRONDHOUDING IN HET VEELZIJDIG GERICHT PARTIJDIG ZIJN?.....	33
6.1 Inleiding	33
6.2 Belemmerende factoren binnen de veelzijdig gerichte partijdigheid.....	33
6.2.1 Pleegzorgwerker maakt gebruik van tegenoverdracht.....	33
6.2.2 Moeilijkheden binnen de veelzijdig gerichte partijdigheid	33
6.2.3 Verschillen binnen netwerk- en bestandspleegzorg	36
6.3 Bevorderende factoren binnen de veelzijdig gerichte partijdigheid.....	36
6.3.1 Pleegzorgwerker maakt gebruik van eigen ervaring	36
6.3.2 Verschillen in werkzame jaren.....	37
6.4 Conclusie.....	37
7. CONCLUSIE EN DISCUSSIE.....	38
7.1 Inleiding	38
7.2 Conclusie.....	38
7.2.1 De rol van veelzijdig gerichte partijdigheid in pleegzorg.....	38
7.2.2 Belemmerende en bevorderende factoren in het veelzijdig gericht partijdig zijn.....	39
7.3 Discussie en aanbevelingen	40
7.3.1 Beperkingen van het onderzoek	40
7.3.2 Relevantie van het onderzoek.....	40
7.4 Aanbevelingen voor de praktijk.....	41
7.4.1 Eenduidige werkwijze	41
7.4.2 De twee vormen van erkenning geven.....	41
7.4.3 Tegenoverdracht	41
7.4.5 Langdurige plaatsingen	42
7.5 Innovatie	42
7.6 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	42
8. LITERATUURLIJST	43
9. BIJLAGEN	52
Bijlage 1: Wervingsmail respondenten	52

Bijlage 2: Toestemmingsverklaring (Informed consent)	53
Bijlage 3: Kenmerken respondenten	54
Bijlage 4: Leidraad eerste interview met pleegzorgwerkers	55
Bijlage 5: Leidraad voor observatie met pleegzorgwerker en cliënten	58
Bijlage 6: Leidraad voor tweede interview met pleegzorgwerkers	60
Bijlage 7: Systematische observatie.....	63
Bijlage 8: Codering en sub-codering	65
Bijlage 9: Definitie kern-labels	71

* Waar zij staat kan ook hij worden gelezen.

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

“Een universele behoefte van de mens is dat hij wordt erkend in diegene die hij is. In tijden van verlies en conflict is die behoefte veelal nog groter. Dit komt doordat iemand kwetsbaarder is en het geloof in eigen kunnen hierdoor kan wankelen. Meer dan ooit tevoren is het nodig om erkend te worden in de, veelal verwarde, gedachten en gevoelens. Een omgeving die zonder oordeel ruimte kan bieden voor deze soms moeilijk invoelbare emoties zorgt voor een veilige bedding om te kunnen herstellen” (Rodenburg & van der Maarel, p. 89).

In 2020 waren er 23.093 kinderen die niet meer thuis konden wonen en in pleeggezinnen zijn geplaatst (Reukers & Bergenhenegouwen, 2022). Deze kinderen worden bij pleegouders geplaatst die begeleid worden door pleegzorgwerkers. Deze pleegzorgwerkers hebben de taak ouders, pleegouders en kinderen te begeleiden en ondersteunen in de taak een kind op te laten groeien in twee families. Hiermee wordt bedoeld: Een pleegkind samen met zijn ouders en pleegouders (Aartsen et al., 2021; Boddy et al., 2013; Noordegraaf & Haans, 2021; Schep et al., 2019).

Pleegzorgwerkers vervullen deze taak vanuit de grondhouding van het veelzijdig gericht partijdig zijn. Pleegzorgwerkers worden hierdoor uitgenodigd oog te hebben voor alle perspectieven en zich hiermee te verbinden (Aartsen et al., 2021; Boddy et al., 2013; Chateauneuf et al., 2017; Haans, 2017; Schep et al., 2019). Dit doen zij door empathisch te zijn, erkenning te geven, te onderschrijven wat er gezegd wordt, te luisteren naar de een en zich vervolgens op deze zelfde wijze te richten tot de ander (Boszormenyi-Nagy, 2000). Met als doel een betere onderlinge samenwerking te bevorderen en breakdown te voorkomen. Er is echter nog niet veel onderzoek gedaan naar *hoe* pleegzorgwerkers uiting geven aan het veelzijdig gericht partijdigheid zijn in relatie tot de samenwerking met ouders en pleegouders.

Ivan Boszormenyi-Nagy introduceerde het begrip veelzijdig gerichte partijdigheid. Boszormenyi-Nagy spreekt in zijn literatuur over therapeuten (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005). Hierin maakt hij geen vertaalslag naar de pleegzorgwerker. Hoewel pleegzorgwerkers geen therapeuten zijn, verlenen zij wel hulp, ondersteuning en begeleiding in complexe gezinssituaties. Het Nederlands Jeugdinstituut (2015 a, b) heeft de veelzijdige gerichte partijdigheid omgezet naar de inzet voor pleegzorgwerkers.

Het veelzijdig gericht partijdig zijn vraagt van pleegzorgwerkers dat zij een open betrokkenheid blijven houden bij de verhalen van zowel ouders, pleegouders en pleegkind. Ook wanneer er sprake is van aangedaan onrecht. Hiertoe maakt de hulpverlener naast het veelzijdig gericht partijdig zijn, gebruik van zijn intuïtie, eigen waarden en normen, en de beschikbare hulpmiddelen (Boszormenyi-Nagy, 2000; Watkins, 2014). Dit maakt de noodzaak van reflectie bij de hulpverlener groot. In verschillende onderzoeken (Aartsen,

2016; Van Holen et al., 2017), komt naar voren dat pleegzorgwerkers zich regelmatig handelingsverlegen voelen in conflictsituaties, bang zijn voor een breakdown en zich niet voldoende toegerust voelen.

Binnen de veelzijdig gerichte partijdigheid onderscheidt Bozormenyi-Nagy vijf elementen, waar de pleegzorgwerkers zich op richten. Te weten: 1. Empathie; de pleegzorgwerker probeert zich in iedere client in te leven. 2. Krediet (erkenning) geven; het elkaar geven van erkenning (de balans van geven en nemen) is belangrijk in relaties (Damen, 2017). Hierin is het de taak van de pleegzorgwerker om de cliënten dit elkaar te laten geven en dat dit op een redelijke manier gebeurt. 3. Verwachting; het uitgangspunt van de pleegzorgwerker is dat alle cliënten om elkaar geven en iets voor de ander willen betekenen. 4. Alomvattendheid; deze gaat over het recht doen aan iedereen in het verhaal. 5. Timing; De pleegzorgwerker moet bepalen wie wanneer de tijd krijgt om zijn verhaal te doen. Hierin gaan we ervan uit dat degene die het meest gekwetst is, de persoon is om bij te beginnen (Bozormenyi-Nagy & Krasner, 2005). Zo heeft de pleegzorgwerker te maken met het kind, de ouders en de pleegouders, maar ook met andere hulpverleners (Damen, 2014).

De pleegzorgmethodiek van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) geeft aan dat de pleegzorgwerker door de diversiteit aan taken, in de uitvoering veel verschillende vaardigheden nodig heeft. Deze methodiek biedt verschillende technieken en hulpmiddelen om gesprekken te voeren en veranderingen te stimuleren (Baat et al., 2015; Nederlands Jeugdinstituut, 2019). Hoewel het Nederlands Jeugdinstituut het belang onderstreept van een gezamenlijke aanpak voor een kind, benoemen zij de veelzijdig gerichte partijdigheid niet specifiek in hun methodiek (Nederlands Jeugdinstituut, 2015b).

Uit bovenstaande is het belangrijk te onderzoeken hoe de pleegzorgwerkers in de praktijk vormgeven aan het veelzijdig gericht partijdig zijn. In de afgelopen jaren is er meer aandacht gekomen voor het begrip veelzijdig gerichte partijdigheid binnen pleegzorg. Echter is het interessant wat de pleegzorgwerkers zelf verstaan onder het veelzijdig gericht partijdig zijn. Welke technieken en vaardigheden hen hierin ondersteunen. Hoe zij zichzelf meenemen in het veelzijdig gericht partijdig zijn en welke invloed dit heeft op de uitwerking daarvan. Als we dit weten, dan kunnen organisaties pleegzorgwerkers opleiden deze grondhouding te hanteren.

1.2 Probleemstelling

Veelzijdig gerichte partijdigheid is een belangrijke grondhouding in het begeleiden van complexe relationele systematiek, zeker binnen de triade van kind, ouder en pleegouder en het (professionele) netwerk. Deze houding kan helpen breakdown binnen de pleegzorgplaatsing te voorkomen. Tegelijkertijd is het in pleegzorg nog onduidelijk in hoeverre pleegzorgwerkers het in de praktijk lukt om hier houding en vaardigheden aan te geven.

1.3 Vraagstelling

Welke belemmerende en bevorderende factoren ervaren pleegzorgwerkers wanneer zij vormgeven aan de grondhouding van de veelzijdig gerichte partijdigheid?

Deelvragen

1. Wat is er vanuit de contextuele theorie bekend over het begrip veelzijdig gerichte partijdigheid?
2. Wat is er uit eerder onderzoek bekend over de vaardigheden van pleegzorgwerkers in het begeleiden van een plaatsing?
3. In welke mate zijn de vijf elementen van de veelzijdig gerichte partijdigheid aanwezig in de gesprekken van pleegzorgwerkers?
4. Welke belemmerende en bevorderende factoren ervaren pleegzorgwerkers bij zichzelf in het uitoefenen van de grondhouding in het veelzijdig gericht partijdig zijn?

1.4 Doelstelling

Het onderzoek heeft tot doel inzicht te krijgen in hoe pleegzorgwerkers uiting geven aan de grondhouding van het veelzijdig gericht partijdig zijn en waar mogelijkheden liggen om dit te vergroten.

2. VEELZIJDIG GERICHTE PARTIJDIGHEID BINNEN PLEEGZORGPLAATSINGEN

2.1 Inleiding

Er is veel onderzoek gedaan naar de beste hulpverlenershouding. In de jaren '50 van de vorige eeuw dacht men dat de 'neutrale' houding de beste houding was, totdat cliënten deze als niet betrokken ervaarde (Butler et al., 2011; Horvath & Luborsky, 1993). Hierop zijn hulpverleners (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005; Selvini et al., 1980), gaan zoeken naar een passende hulpverlenershouding waarbij er ruimte is voor nieuwsgierigheid, emotionele betrokkenheid én waar de hulpverlener partijdig kon zijn met alle cliënten.

Veelzijdig gerichte partijdigheid is de belangrijkste methodologische grondhouding binnen de contextuele benadering. Ivan Boszormenyi-Nagy is de grondlegger van deze contextuele benadering, waartoe de veelzijdig gerichte partijdigheid zich verhoudt. Deze Hongaarse psychiater was op zoek naar dé behandeling die recht deed aan de diepere motieven van de mens in relatie tot zichzelf en de ander. Hiertoe heeft hij het model van de vier dimensies bedacht, te weten de dimensie van de feiten, de psychologie, de transacties en de dimensie van de relationele ethiek. Deze laatste is waar de contextuele benadering zich onderscheidt van andere modellen. Deze dimensie schijnt het licht op de onderlinge verbondenheid tussen mensen, de balans van geven en nemen, de rechten en plichten die wij als mensen tot elkaar hebben en hoe wij elkaar recht kunnen doen (Van der Meiden, 2021a). De veelzijdig gerichte partijdigheid speelt zich vooral af in deze vierde dimensie. Hoe kunnen wij ieder recht doen in zijn of haar verhaal en de beleving hiervan?

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de eerste deelvraag: Wat is er vanuit de Contextuele theorie bekend over het begrip veelzijdig gerichte partijdigheid?

2.2 Begrip veelzijdig gerichte partijdigheid

Als onderdeel zijnde van een relatie is de mens in eerste instantie geneigd naar alleen zijn eigen behoefte, motieven en voorwaarden te kijken (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005). Dit maakt het lastig om betrouwbaar te zijn en met elkaar in dialoog te komen. Immers als we alleen naar ons eigen stuk kijken, verbinden wij ons niet met de ander. Wanneer cliënten een hulpverlener treffen die gebruikt maakt van veelzijdig gerichte partijdigheid, leren zij open te staan voor het verhaal van de ander, in dialoog te komen, leren zij zichzelf kennen en af te stemmen op de ander.

Deze methode vraagt van de hulpverlener om met iedereen (aan- en afwezig) partijdig te kunnen zijn. Boszormenyi-Nagy (2000) zegt hierover dat de hulpverlener met iedereen probeert mee te voelen en iedereen erkenning geeft voor aangedaan onrecht en verworven rechten. Hierin blijft de hulpverlener respectvol, gemotiveerd en nieuwsgierig om bij iedere persoon het gedrag achter het gedrag te ontdekken, waardoor zij de menselijkheid van ieder individu kan blijven zien (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005). Wanneer we dit vanuit de

vierde dimensie bezien, dan zien we dat de ander recht doen hierin een grote rol speelt wanneer we werken aan de onderlinge verbondenheid.

Het uitdragen van de veelzijdig gerichte partijdigheid vraagt moed van de hulpverlener, maar ook verantwoordelijkheid, sensitiviteit, flexibiliteit en zelfreflectie. Veelzijdig gerichte partijdigheid lokt een dialoog uit. Dit vraagt van de hulpverlener de vaardigheid om conflicten te verdragen, een kalm brein te behouden, te luisteren naar intergenerationele patronen en de balans van geven en nemen (Metcalf, 2019).

Binnen deze methode is zelfreflectie een belangrijke vaardigheid waarbij leertherapie en supervisie wordt geadviseerd (Heyndrickx et al., 2022; Onderwaater, 2018). Op deze wijze wordt de hulpverlener bewust van haar eigen geschiedenis en hoe deze haar kan beïnvloeden. Dit helpt de hulpverlener in het herkennen van de eigen kwetsbaarheid, normen en waarden en wanneer deze zich binnen de hulpverlenersrelatie voordoet.

2.3 De vijf elementen van de veelzijdig gerichte partijdigheid

2.3.1 *Empathie*

— “Binnen de context van een zich ontwikkelende toestand van acceptatie, langs het pad van niet-oordelende nieuwsgierigheid, wordt de therapeut geleid naar waar ze nu met haar cliënt staat. Ze ervaart nu een gebeurtenis die haar cliënt van de gebeurtenis heeft. Haar ervaring is emotioneel en reflecterend. Samen met haar cliënt co-reguleert ze de emotie die met deze gebeurtenis samenhangt en samen co-creëren ze de betekenis ervan. Dit is empathie” (Hughes, 2021, p. 95).

Hughes heeft het over een emotioneel en reflectief proces tussen twee of meer personen. Het gaat om wat beiden los van elkaar ervaren en over de ervaring die zij samen ervaren. Dit maakt empathie intersubjectief en tegelijkertijd krachtig en verbindend. Wanneer de hulpverlener empathie inzet, kan zij alle betrokkenen laten focussen op wat er achter het gedrag afspeelt. Dit kan ervoor zorgen dat betrokkenen een andere perceptie van zichzelf en de anderen gaan ervaren (Boszormenyi-Nagy, 2000; Onderwaater, 2018).

2.3.2 *Krediet geven*

Met krediet geven wordt erkenning geven bedoeld. Erkenning voor wat iemand heeft gedaan (zijn inzet en intentie) om het voor een ander beter te maken. Maar ook erkenning voor het onrecht dat iemand heeft meegemaakt. Erkenning geven betekent dat je oog hebt voor de inzet, het verdriet en het gevoel van onrecht in een situatie. Je ervaart dit als iets zo belangrijks, dat je daar je aandacht aan geeft en dit bespreekbaar maakt (Haans et al., 2009; Van Ieperen-Schelhaas & Verharen, 2011). Wanneer je als hulpverlener alert bent op het onderkennen van situaties die erkenning verdienen, help je de ander gezien te worden, wat een positief effect heeft op zijn gemoedstoestand en gevoelens van eigenwaarde. Als hulpverlener geef je hierin het voorbeeld zodat de betrokkenen dit zelf kunnen overnemen en toepassen (Onderwaater, 2018).

2.3.3 Verwachting

De verwachting van de hulpverlener is dat betrokken partijen iets voor elkaar willen betekenen, omdat zij verwacht dat mensen om elkaar geven. Door de verwachting te hebben dat men nieuwsgierig wil zijn en wil onderzoeken wat het gedrag achter gedrag is, kan een 'schuldige' de ruimte krijgen om zijn kant van het verhaal te vertellen en te zoeken naar alternatieven voor gedrag of emotionele uitingen (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005; Haans et al., 2009).

2.3.4 Alomvattendheid

Alomvattendheid willen zeggen dat er van de hulpverlener wordt verwacht dat hij ieder persoon in het gesprek (aan- en afwezig) recht doet en dat ieder persoon een oprechte en eerlijke kans krijgt zijn verhaal te doen (Boszormenyi-Nagy en Krasner, 2005). Boszormenyi-Nagy en Krasner stellen dat de veelzijdig gerichte partijdigheid de enige methode is die de factor 'rechtvaardigheid' terugbrengt in ieders leven. Van der Meiden (2021b) vertelt dat de grenzen van de relationele ethiek (vierde dimensie) worden gevormd door rechtvaardigheid. Vanuit dit gezichtspunt kunnen we de balans in het geven en nemen in relaties herstellen. Wanneer we dit niet zo bekijken, neemt de kans op onrecht en een roulerende rekening toe. Gemiste zorg of niet verkregen recht wordt dan verhaald op een onschuldige derde (Boszormenyi-Nagy, 2000).

2.3.5 Timing

Timing binnen de veelzijdige gerichte partijdigheid betekent dat de hulpverlener zijn volgorde van iedereen aan het woord laten, doordenkt en bepaald. Hierin wordt de regel gehanteerd dat degene die het meest gekwetst is, als eerst aan het woord komt (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005). Daarnaast speelt de timing van een in te zetten interventie een grote rol. De hulpverlener dient sensitief te zijn en zo te bepalen wanneer wat te zeggen of te doen (Onderwaater, 2018).

2.4 Kritische beschouwing

In het werkveld wordt het begrip veelzijdig gerichte partijdigheid op verschillende manieren geïnterpreteerd en toegepast. Zo spreekt het Nederlands Jeugdinstituut (2015b) over veelzijdig gerichte partijdigheid als het aandacht hebben voor ieders wensen. Aartsen et al. (2021) geven aan dat veelzijdig gerichte partijdigheid uitnodigt tot het in kaart brengen van alle perspectieven rondom een pleegzorgplaatsing en zich te verbinden met al deze perspectieven. Hiermee blijft veelzijdig gerichte partijdigheid veelal beperkt tot één dimensie. De contextuele theorie beschrijft de veelzijdig gerichte partijdigheid als oog hebben voor alle aspecten van de relationele werkelijkheid, die zich in alle dimensies afspeelt. Zij ziet dat alles met elkaar verbonden en van invloed op elkaar is en eenieder hierin een verantwoordelijkheid draagt.

De kracht van het geven en nemen in de veelzijdig gerichte partijdigheid ligt in het kunnen horen van elkaars verhaal en hier erkenning voor ontvangen, zodat er ruimte gecreëerd kan

worden voor de dialoog (Van der Meiden, 2021b). Daarnaast is er oog voor iedereen die aan- en afwezig is in het gesprek. Dit maakt dat de loyaliteiten van de cliënten niet onder druk hoeven te staan daar er aan iedereen recht wordt gedaan (Heyndrickx et al., 2022). Aartsen et al. (2021) stellen dat om een basishouding van veelzijdig gerichte partijdigheid binnen pleegzorg uit te kunnen uitvoeren, pleegzorgwerkers kennis dienen te hebben van de roldifferentiatie van ouders en pleegouders. Dit helpt pleegzorgwerkers in het kunnen geven van erkenning. Boszormenyi-Nagy en Krasner (2005) geven aan dat erkenning niet alleen door de hulpverlener gegeven wordt en deze een andere betekenis heeft dan wanneer erkenning gegeven wordt door familieleden onderling. Wanneer familieleden elkaar erkenning geven, vergroot dit de kans op herstel in de balans van geven en nemen. Erkenning gegeven door de hulpverlener leidt tot zelfvalidatie -kunnen ontvangen van erkenning en verdienste- en verworven gerechtigde aanspraak -recht dat je ontvangt voor het geven van zorg- (Van der Meiden, 2021a).

Daarnaast geven Heyndrickx et al. (2022) aan dat de hulpverlener situaties zal ervaren waarin het lastig zal zijn om veelzijdig gerichte partijdigheid toe te passen. Hierin is het belangrijk dat de hulpverlener moed en overtuiging heeft, dialogisch kan luisteren en gebruik maakt van de relationeel-ethische verbeelding. Dit wil zeggen dat de hulpverlener vanuit empathie en compassie zich inleeft in de ander en een beroep doet op het vermogen van zijn cliënten tot het komen van verbeelding en voorstellingsvermogen (Allen et al., 2008). Hierin probeert de hulpverlener een brug te slaan tussen alle verschillende verhalen, met als beoogd resultaat: ruimte voor de dialoog en herstel in de balans van geven en nemen.

2.5 Veelzijdig gericht partijdigheid binnen pleegzorgplaatsingen

Binnen pleegzorgplaatsingen is het soms lastig om met elkaar in verbinding te komen. Men spreekt niet dezelfde taal, begrijpen niet hoe diens gedragingen geïnterpreteerd dienen te worden. Door eigen pijn, onzekerheid, onmacht, schaamte en verdriet is het moeilijk om de ander te zien (Haans et al., 2009). Binnen de pleegzorg onderscheiden we twee vormen van pleegzorgplaatsingen: netwerkplaatsingen en bestandsplaatsingen. Elk hebben ze hun eigen kenmerken en uitdagingen.

2.5.1 Veelzijdig gerichte partijdigheid binnen netwerkplaatsingen

Netwerkplaatsingen bestaan uit pleegouders die uit het netwerk van het kind, ouders en of de hulpverlener komen. Zij waren niet van plan pleegouder te worden, tot er een beroep op hen werd gedaan. Bij een netwerkplaatsing kennen ouders en pleegouders elkaar vaak al. Op het moment dat een kind in een netwerk wordt geplaatst, betekent dit voor alle partijen dat zij op zoek dienen te gaan naar een nieuwe manier van met elkaar omgaan. Binnen deze netwerken is er veel onderlinge geschiedenis waardoor het een uitdaging kan zijn om nieuwe rollen aan te nemen en hierin een balans te vinden. Met name binnen plaatsingen met grootouders, is het zoeken naar balans tussen ouder, grootouder en opvoeder zijn (Aartsen et al., 2021; Chateauneuf et al., 2017).

2.5.2 Veelzijdig gerichte partijdigheid binnen bestandsplaatsingen

Bestandspleegouders hebben zich bewust aangemeld bij een pleegzorgorganisatie. De redenen die zij hiervoor hebben kunnen uiteenlopend zijn (Gorter et al., 2017). Ouders en bestandspleegouders kennen elkaar niet, dit vraagt van pleegzorgwerkers verschillende vaardigheden om de plaatsing voor iedereen veilig te maken. Veilig genoeg om nieuwsgierig te durven zijn naar de motieven achter het gedrag van de ander (Breg et al., 2017). Wanneer het de pleegzorgwerker niet lukt om veelzijdig gericht partijdig te zijn, vergroot dit het risico op een breakdown (een beëindiging van een pleegzorgplaatsing). Een breakdown komt vooral voor wanneer pleegouders zich niet gezien en gehoord voelen door de hulpverlening en wanneer zij de problematiek van het kind of zijn systeem als een te grote impact op het eigen gezin ervaren (Abrahamse et al., 2019).

2.6 De uitdagingen in het uitvoeren van veelzijdig gerichte partijdigheid

2.6.1 Overdracht en tegenoverdracht

Met ‘overdracht’ wordt bedoeld: situaties waarin de cliënt (onbewust) oude gevoelens overdraagt op de hulpverlener. Bij ‘tegenoverdracht’ wordt bedoeld dat de hulpverlener oude gevoelens overdraagt op de cliënt. De impact van tegenoverdracht kan van invloed zijn op de alliantie tussen de hulpverlener en zijn cliënten (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005; Burwell-Pender & Halinski, 2008; Horvath & Luborsky, 1993). Met alliantie wordt de relatie tussen de cliënt en de hulpverlener bedoeld (Savenije et al., 2020). In elke alliantie die hulpverleners aan gaan is er sprake van (onbewuste) overdracht en tegenoverdracht (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005; Delft, 2015; Epstein & Feiner, 2013).

2.6.2 Loyaliteit

Doordat ouders een kind het leven hebben gegeven ontstaat er een band die onverbreekbaar is. Boszormenyi-Nagy (2000) noemt dit de existentiële loyaliteit. Deze loyaliteit komt met wederzijdse rechten, plichten en schulden. Deze band kan niet verbroken, maar wel ontkend worden. Wanneer ouders liefde en verantwoordelijkheid bieden aan het kind, krijgt hun verbinding verder vorm en ontstaat er verworven loyaliteit. Deze verworven loyaliteit kan ook met pleegouders opgebouwd worden.

Binnen pleegzorg kan het voorkomen dat een van beide loyaliteiten niet aanwezig mag of kan zijn. Dit kan uitmonden in een loyaliteitsconflict (Doornik, 2021). Binnen pleegzorg is het van belang dat pleegzorgwerkers alert zijn op loyaliteiten, hier erkenning voor geven en onpartijdig zijn in het aanhangen van een bepaalde loyaliteit (Haans et al., 2009). De bedoeling van veelzijdig gerichte partijdigheid is dat het kind openlijk loyaal kan blijven aan alle partijen, ook als dit iemand is die het kind onrecht heeft gedaan (Boszormenyi-Nagy, 2000).

2.7 Conclusie

De inzet van veelzijdige gerichte partijdigheid is een belangrijke methode om betrokkenen in een conflictsituatie begrip voor elkaar of diens motieven en situatie te laten krijgen. Het is gericht op het herstellen van de wederzijdse belangstelling en op het erkennen van elkaars verhaal. Dit heeft een direct effect op het gevoel van betrouwbaar zijn en op de balans van geven en nemen, wat maakt dat men sneller tot elkaar en tot de dialoog kan komen (Van der Meiden, 2021b). Haans et al. (2009) geven aan dat de pleegzorgwerker die veelzijdig gericht partijdig werkt, beschikt over de vaardigheid iedereen recht te kunnen doen, door erkenning te geven voor hun inzet, verdiensten en de claims van anderen.

Deze wijze van werken vraagt van de pleegzorgwerker moed en zelfreflectie. De pleegzorgwerker neemt zichzelf in alle situaties mee en dient hiervan bewust te zijn, wil zij de ander kunnen zien en hierbij blijven aansluiten. Door de inzet van de vijf elementen heeft de pleegzorgwerker handvatten om tot deze grondhouding te komen. Naast de inzet van deze elementen moet de pleegzorgwerker alert zijn op loyaliteiten, voldoende erkenning geven en bewerkstelligen, duidelijkheid bieden in wat zij doet en alert zijn op eigen emoties en gedrag.

3. DE ROL VAN EEN PLEEGZORGWERKER BINNEN EEN PLEEGZORGPLAATSING

3.1 Inleiding

Al eeuwenlang worden kinderen door anderen opgevoed, wanneer hun ouders dit niet (meer) kunnen. Meestal werden zij door familie opgevangen (Van der Wiel, 2019). Vanaf 1868 ontstonden de eerste positieve berichten over de inzet van georganiseerde pleegzorg binnen Nederland. Het succes hiervan werd geweten aan de selectie van pleegouders, een financiële vergoeding, controle en begeleiding.

Met de komst van 'kinderwetten' in 1905 kwam de overtuiging dat het beter (en makkelijker) was om het contact tussen kinderen en ouders volledig te verbreken wanneer zij in pleegzorg kwamen. In de jaren 80 nam de regering stelling dat de pleegzorgondersteuning zo licht, zo kort mogelijk moest, zo snel en zo dicht bij huis als mogelijk plaats diende te vinden (Raad van State, 1989, artikel 39).

Op 20 november 1989 werd het internationale Verdrag inzake Rechten van het Kind aangenomen. Nederland heeft deze in 1995 ondertekent. In dit verdrag staan afspraken over de rechten van kinderen en jongeren tot 18 jaar. In artikel 9, Scheiding van kind en ouder, wordt beschreven dat kinderen niet zomaar van hun ouders gescheiden mogen worden en als dit toch gebeurt, dan behouden zij recht op regelmatig contact, als dit in het belang is van het kind (Defence for Children, 2022).

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de tweede deelvraag: Wat is er uit eerder onderzoek bekend over de vaardigheden van pleegzorgwerkers in het begeleiden van een plaatsing?

3.2 De pleegzorgmethode

3.2.1 De oorsprong van de pleegzorgmethode

Daan Mulock Houwer heeft voor de pleegzorg binnen Nederland veel betekend. Hij was een visionair, ervaringsdeskundige en vanaf 1933 directeur van een doorgangshuis. Dankzij zijn inzet ontstond de eerste scholing en pleegzorgmethodiek voor pleegzorgwerkers. Hierin had hij aandacht voor gespecialiseerde pleegouders en het betrekken van ouders bij de hulpverlening. Daarnaast was hij groot voorstander van preventie en onderzoek (Lieshout, 2019; Mulock Houwer, 1947; Van Zon, 2018).

Er heerste in de jaren 50 van de vorige eeuw een maatschappelijke Nederlandse visie dat ouders van uithuisgeplaatste kinderen hun kans hadden gehad (Van Lieshout, 2019). Hiermee ontstond een polarisatie van ouders die het verkeerd deden en pleegouders die het ideale gezin waren. Er was nauwelijks pleegzorgbegeleiding omdat de gedachtegang was dat pleegouders 'ouders' waren en begeleiding hierdoor overbodig zou zijn. Daarnaast waren er geen goede opleidingen, dit kwam begin jaren 60 langzaam op gang met de komst van maatschappelijke en sociale academies (Dercksen & Verplanke, 1997). In de jaren 60 kwam

er meer aandacht voor de behoeften van het kind en haar gezin (Dekker et al., 2012). Dit werd zichtbaar middels de inzet van de methode “family work”. Deze hield in dat de maatschappelijk werker vaker in het pleeggezin verbleef, observeerde en praktische hulp bood. Hierdoor ontstond er meer ruimte voor roldifferentiatie en dialoog. Het beeld dat ouders hun kans hadden gehad werd steeds minder. Onder invloed van onder andere Bowlby kwam er meer oog voor de hechting en de effecten van het scheiden van kinderen en ouders (Gelden-Koks, 2014; Van der Horst et al., 2008).

3.2.2 De huidige visie op de pleegzorgmethode

De huidige pleegzorgvisie heeft oog voor de hechting, de positie van pleegkinderen, de roldifferentiatie van ouders, de gevolgen van vroegkinderlijk trauma en de dynamiek van pleeggezinnen. Er is aandacht voor het verschillen in begeleiding van bestandsgezinnen en netwerkgezinnen. De visie en de ervaringen van pleegouders worden beter gehoord en er is aandacht voor de positie van de eigen kinderen van pleegouders en welk effect pleegzorg op hen heeft (KleinEntink, 2018; Schep et al., 2019). Daarnaast is er steeds meer oog voor de positie van rouw en verlieservaringen bij zowel ouders als het pleegkind en worden ouders meer betrokken bij de matching voor een pleeggezin (Aartsen & Schep, 2020; Maaskant & Reinders, 2010).

De in de jaren 80 gestelde visie staat nog steeds overeind: De pleegsituatie dient zo thuis mogelijk te zijn en zo lang als nodig. De samenwerking in een triade (kind, ouders, pleegouders) is erg belangrijk, hiermee komt het kind daadwerkelijk centraal te staan (Haans, et al., 2009). In de afgelopen jaren is er meer aandacht voor de oorzaken van een pleegzorgbeëindiging (Gorter et al., 2017). Uit onderzoeken is naar voren gekomen dat een ongunstig voortijdig beëindigen van een pleegzorgplaatsing schadelijk is voor het kind (Strijker & Zandberg, 2004). De pleegzorgmethode is erop gericht om deze beëindigingen zo veel als mogelijk te voorkomen (Aartsen & Schep, 2020). Om dit te bewerkstelligen maken de pleegzorgwerkers gebruik van het veelzijdig gericht partijdig zijn. Een grondhouding die de laatste jaren steeds dieper geborgd is binnen de pleegzorgmethodiek (Aartsen, 2018).

Internationaal gezien wordt er binnen pleegzorg steeds meer ingezet op een hechtingsgericht model genaamd Dyadic Developmental Psychotherapy (DDP). Deze methode sluit aan bij trauma en hechtingsverliezen. Pleegouders vervullen de rol van mede-hulpverlener als onderdeel van een team bestaande uit de pleegzorgwerker, (pleeg)ouders, kind en een therapeut (Golding, 2008, 2017; Hughes, 2018a, 2018b; Hughes et al., 2019). Deze methode draagt bij aan het terugdringen van breakdown, recht doen aan ieders verhaal en aan herstel in de balans van geven en nemen. Binnen het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten is deze methode onderdeel van de pleegzorgmethode (Baginsky et al., 2017; Golding, 2020). Binnen Nederland is deze methode vooralsnog binnen Theraplay en Systeemtherapie terug te vinden.

3.3 De rol van een pleegzorgwerker bij een pleegzorgplaatsing

De hedendaagse pleegzorgbegeleiding vraagt een houding van de pleegzorgwerker die gericht is op een kind te laten opgroeien in twee families. Dit vraagt om een open, alerte houding die gericht is op het aangaan van de dialoog. Lastige en complexe situaties moeten

bespreekbaar zijn in het belang van het kind. De rol van de pleegzorgwerker is het begeleiden van processen en interacties (Boddy et al., 2013; Haans et al., 2009). Hierin ligt een grote rol voor de communicatie tussen de verschillende partijen, zoals ouders, kind(eren), pleegouders, verwijzers, enzovoorts.

Als verbetermethode op eerder ervaren handelingsverlegenheid bij pleegzorgwerkers is de training veelzijdig gerichte partijdigheid ontwikkelt. Uit de evaluatie van deze interventie komt dat zowel ouders als pleegouders zich gezien voelen wanneer de pleegzorgwerker deze methode hanteert. Binnen deze methode lukt het de pleegzorgwerker om zijn handelingsverlegenheid om te zetten naar concreet handelen (Aartsen, 2018).

3.3.1 De vaardigheden en technieken van een pleegzorgwerker

PI Research heeft in 2017 in samenwerking met het Nederlands Jeugdinstituut ‘De landelijke methodiekhandeling voor professionals werkzaam binnen de pleegzorg’ gepresenteerd. In deze handleiding hebben zij een werkwijze geïntroduceerd die uitnodigt tot effectiever en uniformer te werken, waardoor de kwaliteit van de zorg kan verbeteren (Breg et al., 2017). Een weergave van de beschikbare technieken voor de pleegzorgwerker is in Tabel 1 te lezen (Breg et al., 2017). In de tabel wordt het begrip veelzijdig gerichte partijdigheid niet als zodanig benoemd, wel worden elementen hiervan beschreven.

Creëren van een veilige en stabiele plek voor het kind	
Technieken	Hulpmiddelen
→ Observeren uit eerste hand → Observeren uit tweede hand → Om verduidelijking vragen → Bevestiging geven en stiltes laten vallen → De inhoud samenvatten → Gevoelsreflecties geven → Open en gesloten vragen afwisselen → Reageren op non-verbale signalen → Leidende vragen stellen → Psycho-educatie → Feedback geven → Samen nieuwe dingen uitproberen	→ Interview dagelijkse routine → Startwijzer ‘Een pleegkind in huis, en nu?’ → Pleegzorgkit → Gebruiksaanwijzing → Cirkel van veiligheid → Thermometer met eerstehulpkaart → Words & Pictures → Levensboek → Drie huizen → Vlaggensysteem
Toewerken naar een helder perspectief	
Technieken	Hulpmiddelen
→ Positief herformuleren → Drie-dimensiemodel → Wondervraag	→ Beoordelingsboog → Formulier terugkeer naar huis → Driekolommenmodel → Genogram → Sociogram → Netwerkschema → VIP-kaart → Kalender

Stimuleren van een gezamenlijke wereld voor het kind

Technieken	Hulpmiddelen
→ Beurten verdelen en structureren van een gezinsgesprek	→ CHOP
→ Actief zoeken naar invulling van ieders verantwoordelijkheid	→ TRAP
→ Gevoelens en inzet van betrokkenen herkennen, benoemen en erkennen	→ Praatplaten
→ Gemeenschappelijke naar de voorgrond halen en verschillen positioneren	→ Gezamenlijke wereld voor het kind
→ Wederzijdse acceptatie bevorderen met circulaire vragen	→ Verliesdriehoek
→ Erkenning geven voor aangedaan onrecht	→ Het gezinsgesprek
→ Gedeelde besluitvorming	

Tabel 1: Technieken en hulpmiddelen pleegzorgbegeleiding

In de onderbouwing van de richtlijn jeugdhulp en jeugdbescherming staat het Nederlands Jeugdinstituut uitgebreider stil bij wat de veelzijdig gerichte partijdigheid betekent voor de houding en vaardigheden van de pleegzorgwerker. Zij omschrijven deze als volgt: “Dit betekent dat de hulpverlener in de begeleiding en samenwerking voortdurend rekening houdt met de vragen, wensen, behoeften, mogelijkheden, problemen, posities, rollen, rechten en plichten van de verschillende bij het kind betrokken personen” (2015b, p. 238). In de richtlijn pleegzorg (2015a, p. 65) wordt de veelzijdig gerichte partijdigheid uitgelegd als ‘aandacht hebben voor ieders wensen, met een focus op de gedeelde wens dat het pleegkind goed opgroeit’. Hierin verschilt de uitleg over veelzijdig gerichte partijdigheid van die vanuit de eigen onderbouwing en met die van Boszormenyi-Nagy. Daarnaast geeft de handleiding geen aandacht aan de pleegzorgwerker als mens, haar belevingen, de mogelijkheid tot inzet van eigen ervaring of de effecten van (tegen)overdracht.

3.4 Conclusie

Sinds de jaren 80 van de vorige eeuw heeft pleegzorg steeds meer grond om een specialisme te zijn binnen de jeugdhulpverlening. Er kan daarnaast gesteld worden dat er meer ruimte is gekomen voor gelijkgestemdheid, ieder vanuit zijn eigen kennis en ervaring. De pleegzorgwerker heeft geleerd om meer vanuit verschillende perspectieven te kijken. De positie van het pleegkind, hun ervaringen en hoe hierbij aan te sluiten is duidelijker in beeld gekomen. Er is een pleegzorgmethode ontwikkeld die de pleegzorgwerker handvatten en technieken biedt om zowel ouders, pleegouders als het kind te begeleiden. Er is echter geen eenduidige uitleg over wat veelzijdig gerichte partijdigheid inhoudt. Dit kan tot gevolg hebben dat pleegzorgwerkers op verschillende wijze uiting geven aan de veelzijdig gerichte partijdigheid. Daarnaast heeft de methodebeschrijving geen aandacht voor de ervaringen van pleegzorgwerker en hoe zij voor zichzelf en daarmee de ander kan zorgen.

4. METHODEN VAN ONDERZOEK

4.1 Kwalitatief onderzoek

Door middel van kwalitatief onderzoek te doen is er een antwoord geformuleerd op de centrale vraagstelling. Kwalitatief onderzoek is het onderzoeken van een onderzoeksprobleem waarbij het gaat om het beschrijven van de aard der dingen (Jansen & Jansen, 2020). In dit hoofdstuk is beschreven hoe er te werk gegaan is en hoe er tot conclusies gekomen is.

4.2 Methoden van onderzoek per deelvraag

4.2.1 Deelvraag 1: Wat is er vanuit de contextuele benadering bekend over het begrip veelzijdig gerichte partijdigheid?

De bestudering van literatuur geeft een basis voor het interpreteren en het onderbouwen van conclusies (Baarda et al., 2018). Door beschikbare literatuur over de het begrip veelzijdig gerichte partijdigheid vanuit het perspectief van de contextuele benadering te bestuderen, is er een theoretisch beeld gevormd dat de basis biedt voor dit onderzoek. Om deze vraag te beantwoorden zijn boeken en online databanken gebruikt. De volgende databanken zijn hiervoor geraadpleegd: Google Scholar, Springer link, Instituut Contextuele Benadering. Hierbij zijn de volgende zoektermen gebruikt zowel in het Nederlands als Engels: veelzijdig gerichte partijdigheid, Ivan Boszormenyi-Nagy, relationele ethiek, neutraliteit in de therapeutische alliantie, netwerkgezinnen, pleegzorg.

4.2.2 Deelvraag 2: Wat is er uit eerder onderzoek bekend over de vaardigheden van pleegzorgwerkers in het begeleiden van een plaatsing?

Door gebruik te maken van bestaande nationale en internationale bronnen kunnen we het huidige onderzoek afzetten tegen eerdere onderzoeken. Op deze wijze weten we waar dit onderzoek vernieuwend in kan zijn. De gebruikte literatuur is ingezet ter inspiratie bij het maken van een topiclijst voor het beantwoorden van de andere deelvragen (Baarda et al., 2018). Hiervoor zijn de volgende databanken gebruikt: Pleegzorg Nederland, Nederlands jeugd Instituut, Google Scholar, Springer Link. Hierbij zijn de volgende zoektermen gebruikt zowel in het Nederlands als Engels: pleegzorgmethode, vaardigheden en technieken van een pleegzorgwerker, geschiedenis pleegzorg, ervaringsdeskundigheid.

4.2.3 Deelvraag 3: In welke mate zijn de vijf elementen van de veelzijdig gerichte partijdigheid aanwezig in de gesprekken van pleegzorgwerkers?

Om zicht te krijgen op hoe veelzijdig gerichte partijdigheid in de praktijk tot uiting komt, zijn er acht half gestructureerde interviews afgenomen met pleegzorgwerkers. Hen is gevraagd hoe zij denken uiting te geven aan de veelzijdig gerichte partijdigheid. Vervolgens is er bij

zeven pleegzorgwerkers een hulpverleningsgesprek geobserveerd. Na afloop zijn de bevindingen geanalyseerd en is met de pleegzorgwerkers besproken in hoeverre hun beleving van de inzet van veelzijdig gerichte partijdigheid overeenkomt met wat zij in de praktijk laten zien.

Er is gekozen voor half gestructureerde interviews om een gelijke basis te leggen in alle interviews met ruimte voor doorvragen (Baarda et al., 2018). De interviews zijn getranscribeerd en gecodeerd. Hierna zijn alle uitkomsten open en axiaal gecodeerd, waardoor er structuur en gerichtheid in de informatie kwam. Om dit te realiseren is er gebruik gemaakt van ATLAS.ti. Hierdoor werd het mogelijk om een constante vergelijking toe te passen, waardoor achterliggende factoren inzichtelijk werden. Hiervoor is gebruikt gemaakt van de boomstructuur (Baarda et al., 2018).

Om de observaties te beoordelen is er gebruik gemaakt van een systematische, verholde, niet participerende observatie (Jansen & Jansen, 2020). Van tevoren is vastgelegd waar de observatie op beoordeeld zou worden, waarmee reductie is gepleegd (Baarda et al., 2018). Bij de bespreking van de observaties is gebruik gemaakt van diepte-interviews. Deze geven de mogelijkheid om dicht bij de motieven van de pleegzorgwerker te komen. Deze gegevens zijn open, inductief en deductief gecodeerd. Door cyclisch te analyseren, de kennis uit de literatuur te betrekken en de informatie te bespreken met de opdrachtbegeleider en studiegenoten is de codering duidelijk geworden.

4.2.4 Deelvraag 4: Welke belemmerende en bevorderende factoren ervaren pleegzorgwerkers bij zichzelf in het uitvoeren van de grondhouding in het veelzijdig gericht partijdig zijn?

Om zicht te krijgen op welke belemmerende en bevorderende factoren pleegzorgwerkers bij zichzelf ervaren, is gebruik gemaakt van diepte-interviews. Alle acht pleegzorgwerkers zijn aan de hand van observaties bevraagd op hun handelen. Doordat de observaties geanalyseerd zijn is er aan de hand van deze bevindingen, gerichte vragen gesteld om dicht bij de onderliggende motieven van de pleegzorgwerker te komen. Door het diepte-interview in combinatie met de observatie en de literatuur te analyseren is er een compleet beeld ontstaan. Onbewuste handelingen werden bewust, wat het onderzoek een zekere mate van objectiviteit kan bieden juist omdat mensen zich soms sociaal wenselijker presenteren in interviews dan de realiteit laat zien (Baarda et al., 2018).

4.3 Validiteit

Er is getracht antwoordtendentie vanuit sociale wenselijkheid in de praktijk te voorkomen (Jansen & Jansen, 2020). Dit is gedaan door verschillende manieren van dataverzameling en databronnen te gebruiken. Er is literatuurstudie gedaan en er zijn 2 reeksen van diepte-interviews afgenomen met acht pleegzorgwerkers. Eén interview vooraf aan de observatie van de pleegzorgwerker en één interview na de observatie. Door de pleegzorgwerkers in hun natuurlijke werkomgeving te observeren is er getracht de ecologische validiteit te verhogen (Baarda et al., 2018). Voor de observaties is er gebruik gemaakt van verholde, niet participerende observaties. De pleegzorgwerker is via 'Teams video-verbinding'

geobserveerd. Hiermee is getracht sociaal wenselijk gedrag bij de pleegzorgwerker zoveel als mogelijk te voorkomen.

Door gebruik te maken van deze verschillende methoden is er vanuit verschillende perspectieven naar de vraagstelling gekeken. Hiermee is de validiteit verhoogd, mede door de inzet van triangulatie. Alle verkregen informatie is met behulp van ATLAS.ti gecodeerd en daarna besproken met de opdrachtbegeleider en studiegenoten om tot verdere aanscherping te komen. De informatie van de observaties is middels een interactieanalyse gericht gecodeerd en middels een boomstructuur geanalyseerd. Tijdens het gehele proces is er gebruik gemaakt van veldnotities, zoals observatie- en reflectieve notities (Baarda et al., 2018).

4.4 Betrouwbaarheid

Door gebruik te maken van een interview-leidraad en een gestructureerde systematische observatie, is de betrouwbaarheid van het onderzoek verhoogd (Baarda et al., 2018). Elk interview en observatie heeft dezelfde basis. De leidraden voor de interviews en de criteria voor de systematische observatie zijn opgenomen in de bijlagen. De interviews zijn, anoniem, getranscribeerd opgenomen in het bronnenboek. Alle verkregen informatie is met behulp van ATLAS.ti gecodeerd om toevallige fouten zoveel mogelijk te voorkomen. Daarnaast heeft er naast member check ook peer debriefing plaatsgevonden, waardoor de betrouwbaarheid vergroot is. De onderzoeker heeft gaande het proces gereflecteerd met vakgenoten over het proces. Het is de onderzoeker hierdoor gelukt om tijdens de analysefase meer afstand te nemen van de verkregen informatie, waardoor de resultaten scherper neergezet zijn (Baarda et al., 2018).

4.5 Werving van respondenten

Voor de werving van negen pleegzorgwerkers is er geworven onder pleegzorgwerkers binnen verschillende regio's van entrea lindenhout. Er is gekozen voor een onderverdeling in werkzame jaren. Drie pleegzorgwerkers met minder dan vijf jaar dienstverband, drie pleegzorgwerkers tussen de vijf en tien jaar en drie pleegzorgwerkers die meer dan tien jaar dienstverband hebben (Bijlage 1). Het idee hierachter is een beter beeld krijgen in hoe veelzijdig gerichte partijdigheid ingebed is in de organisatie. De respondenten zijn via een gerichte steekproef geworven. Voorafgaand aan elk interview is er door de geïnterviewden en onderzoeker, een informed consent ondertekent (Bijlage 2).

4.6 Verloop van het onderzoek

In oktober 2022 is er gestart met het werven van de respondenten. De interviews en observaties zijn in december gestart en hebben doorgelopen tot in april 2023. De interviews zijn getranscribeerd en de observaties zijn opgeschreven in een observatieschema. Van de negen geworven respondenten vielen er twee af door ziekte en door verandering van baan.

In februari 2023 is er gestart met het coderen van de verkregen informatie. Het interpreteren hiervan is in maart en april gestart. De resultaten zijn in april opgetekend. Gaandeweg zijn de resultaten aangepast met de komst van nieuwe informatie uit de interviews. Dit heeft ertoe

geleid dat eind april de conclusie en discussie geschreven zijn. Aansluitend is er gestart met het schrijven van de innovatie, gebaseerd op de aanbevelingen van dit onderzoek.

5. DE VIJF ELEMENTEN VAN DE VEELZIJDIG GERICHTE PARTIJDIGHEID IN GESPREKKEN VAN PLEEGZORGWERKERS.

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft de resultaten weer uit de interviews en observaties van de pleegzorgwerkers. Zij beantwoorden de deelvraag: In welke mate zijn de vijf elementen van de veelzijdig gerichte partijdigheid aanwezig in de gesprekken van pleegzorgwerkers? De resultaten zijn ondergebracht binnen vijf kern-labels en bijbehorende sub-labels. Deze worden per paragraaf besproken en ondersteund door voorbeelden en citaten. De citaten zijn voorzien van een respondenten-, citaat- en regelnummer. Een overzicht van de kern-labels, de volledige sub-labels en hun definities zijn te lezen in Bijlage 8 en 9.

Kernlabel 1	Definitie veelzijdig gerichte partijdigheid
Kernlabel 2	Hoe bevordert de pleegzorgwerker de empathie
Kernlabel 3	Hoe bevordert de pleegzorgwerker de erkenning
Kernlabel 4	Hoe houdt de pleegzorgwerker rekening met de onderliggende verwachtingen
Kernlabel 5	Welke rol heeft alomvattendheid in de gesprekken
Kernlabel 6	Hoe geeft de pleegzorgwerker uiting aan de timing

Tabel 2: Kern-labels deelvraag drie

5.2 Definitie Veelzijdig gerichte partijdigheid

5.2.1 Wat verstaan pleegzorgwerkers onder veelzijdig gerichte partijdigheid

Alle pleegzorgwerkers vertellen bekend te zijn met de term veelzijdig gerichte partijdigheid, de wijze waarop zij deze definiëren verschilt. Vijf van de acht pleegzorgwerkers definiëren deze term als een vorm waarin je de belangen en de visie van alle partijen meeneemt in je gesprekken (1:2; 2:3; 3:30; 4:4; 8:5). Twee pleegzorgwerkers benoemen aanvullend dat je aandacht hebt voor de afwezigen in het gesprek (R2 2:2; R6 6:4).

5.2.2 Op welke wijze zetten pleegzorgwerkers veelzijdig gerichte partijdigheid in

Uit de interviews en de observaties wordt duidelijk dat zes pleegzorgwerkers worstelen met in welke mate zij wel en niet partijdig kunnen zijn met de ander. Hierin lijkt het idee te bestaan niet partijdig te mogen zijn (R1 1:7; R6 6:12; R7 9:2). Twee pleegzorgwerkers vertellen dat partijdig zijn aanvoelt als recht doen en naast de ander kunnen staan (R4 4:26; R5 5:15; R6 6:34). Het volgende voorbeeld illustreert dit: “Dan vraag ik juist bewust eventjes naar de ander... Zo van hoe zie jij dat dan? Staan jullie hier hetzelfde in... Even checken... Klopt het dat je hier de hetzelfde mening hebt of heb je hier een andere mening over?” (R7 9:9). Zij benadrukken dat een neutrale houding belemmert in het aansluiten bij de ander. Tegelijkertijd wordt erkent dat partijdig zijn lastig wordt wanneer een conflict of patstelling zich voordoet (R7 9:30; R8 8:7; R4 4:5).

5.3. Hoe bevordert de pleegzorgwerker de empathie

5.3.1 Pleegzorgwerker sluit aan bij de ervaring van de betrokkenen

Alle pleegzorgwerkers benadrukken dat het belangrijk is dat je iedereen in het gesprek het gevoel geeft dat hun visie belangrijk is, dat men naar elkaar luistert, samenwerkt, oog hebt voor het proces en dat je je inleeft in de ander (R2 2:28; R3 12:13; R1 1:65; R4 4:10). Eén pleegzorgwerker illustreert dit door zich zowel naast moeder als pleegmoeder te plaatsen, zich in hen in te leven en te zoeken naar de gemeenschappelijke deler: “Goh weet je, ik hoor ook van deze pleegmoeder dat ze het liefst het contact met jou zo goed mogelijk wil hebben, want jullie merken allebei dat het kind er last van heeft, toch? Hoe naar is dat?” (R6 6:26).

5.3.2 Pleegzorgwerker helpt betrokkenen te focussen op gedrag achter gedrag

Alle pleegzorgwerkers gebruiken vragen die uitnodigen verder te denken over het ‘waarom’ (R1 20:1; R7 16:1; R2 19:1). Twee pleegzorgwerkers laten zien dat zij daarvoor eerst een uitleg of samenvatting geven (R3 18:1; R6 21:1). Dit lijkt hen de ruimte te geven om hypothesen uit te testen (R4 23:1). Binnen alle observaties en interviews komt naar voren dat doorvragen en nieuwsgierigheid belangrijke elementen zijn om de motieven van de ander helder te krijgen en empathie te bevorderen. “Heb je een idee waar dat vandaan kan komen?” (R8 15:1) vraagt een pleegzorgwerker aan pleegmoeder wanneer deze vertelt over bijzonder gedrag van moeder.

5.3.3 Pleegzorgwerker maakt gebruik van non-verbale communicatie

In Tabel 3 is af te lezen welke elementen van non-verbale communicatie geobserveerd zijn. Uit de observaties wordt duidelijk dat de combinatie tussen verbale en non-verbale communicatie de boodschap van de pleegzorgwerker versterkt (R4 23:32). Zo blijkt dat rechtop en voorover zitten, met de handen en ogen spreken ondersteunend zijn aan een zin bijval geven (R1 20:7; R3 18:6). Het hoofd schuin houden, knikken, oogcontact maken en pauzes laten vallen zijn ondersteunend aan het bevestigen van een verhaal vanuit empathie (R3 18:7; R6 21:7). Het hoofd draaien gebeurt wanneer er onderling beurten worden verdeeld (R7 16:7; R7 15:7).

	PZW 1	PZW 2	PZW 3	PZW 4	PZW 6	PZW 7	PZW 8
Recht op zitten	x	x	x	x	X	x	x
Voorover zitten				x	X		
Schuin hoofd				x	X		x
Ogen spreken/knijp en/vergroten	x		x	x			

Hoofd draaien naar spreker	x		x				x
Knikken met hoofd		x	x	x	X	x	x
Oogcontact maken		x	x	x			x
Spreekt met handen				x		x	
Pauzes laten vallen				x	X		

Tabel 3: Non-verbale handelingen bij pleegzorgwerker tijdens observatie (PZW: pleegzorgwerker)

5.4 Hoe bevordert de pleegzorgwerker de erkenning

5.4.1 Pleegzorgwerker geeft erkenning voor geleden onrecht

De meeste pleegzorgwerkers vertellen dat zij erkenning geven voor wat de ander gedaan heeft en hoe zwaar dit voor hen was. Dit wordt geïllustreerd door het voorbeeld: “Ik geef wel erkenning voor het werk wat ze doen. Het voor... dat wat ze... beleven, meemaken, waar ze mee te dealen hebben, zeg maar... ook in de kindcontacten, met de voogd, met de contacten met ouders, die soms best wel moeizaam gaan of waar ze heel erg hun best voor doen en het niet terugkrijgen. Daar geef ik ze wel erkenning” (R1 1:30) Tijdens de observaties wordt gezien dat dit gebeurt door het herhalen van woorden, samenvatten en de oneerlijkheid te benoemen (R4 23:9; R1 1:29; R8 15:8; R7 16:8; R3 18:8). In één observatie wordt aangegeven wat het pleegmoeder kost en wat het haar oplevert, wat pleegmoeder overzicht geeft en leidt tot doordachte keuzes (R6 21:8). Opvallend is dat in één observatie onderlinge erkenning gestimuleerd wordt, pleegmoeder wordt bevraagd hoe het verhaal van vader bij haar binnenkomt. Waarna pleegmoeder vanuit empathie reflecteert hoe moeilijk dit voor vader geweest moet zijn (R3 12:4). Tijdens de observatie kantelt het gesprek hierna naar meer open, waarin vader zich meer kwetsbaar durft op te stellen.

5.4.2 Pleegzorgwerker geeft erkenning voor opgedaan recht

Twee pleegzorgwerkers geven aan dat erkenning geven voor opgedaan oprecht structurele aandacht mag hebben. In de waan van de dag gaat dit verloren of het komt alleen tijdens een evaluatie ter sprake (R4 4:14; R1 1:86). Beide pleegzorgwerkers vertellen dat erkenning geven de ander de ervaring biedt om vanuit een ander perspectief naar zichzelf te kijken (R1 10:36; R1 20:8). Tijdens de observaties wordt gezien dat erkenning geven ook non-verbaal gebeurt door het knikken van het hoofd. In de observaties leidt het geven van erkenning tot stilstand bij de ander. Uitspraken als “Zo had ik het nog niet bekeken” of “Ja... dat was ook wel zwaar”, illustreren dit. Het geven van erkenning vraagt van pleegzorgwerkers de rust om te kijken of erkenning ontvangen wordt. In een aantal situaties lijken de cliënten er overheen te praten (R8 15:27; R2 19:10; R7 16:11).

5.4.3 Pleegzorgwerker heeft oog voor de balans tussen 'geven en ontvangen'

Vijf pleegzorgwerkers benoemen in de interviews hoe zij middels doorvragen en samenvatten een situatie helder krijgen en hoe zij stil staan bij hoe een situatie was en is voor de ander (R4 23:12; R6 21:12; R2 19:11; R8 15:11). Dit wordt tijdens een observatie geïllustreerd doordat benoemd wordt wat het pleegouders heeft gekost en opgeleverd (R7 16:11). Binnen één interview wordt de zoektocht naar het zicht krijgen op de balans van geven en ontvangen geïllustreerd: "Waar komt dat nou vandaan? Dat het kind zo reageert. Maar wat zijn ook... En wat hebben ouders en daarin ook...? Ja... Hoe kun je hun daar ook in onschuldigen? En daarin... en begrip proberen te vragen van... van die kant ook weer, maar daarnaast wel voor hun te erkennen dat het soms wel heel erg zwaar kan zijn" (R5 5:13).

5.5 Hoe houdt de pleegzorgwerker rekening met de onderliggende verwachtingen

5.5.1 Pleegzorgwerker ondersteunt betrokkenen te geven om de ander

In vijf observaties benoemen cliënten zelf welke gevoelens zij ervaren voor en over een ander. In drie observaties helpen de pleegzorgwerkers cliënten door te vragen naar hoe dit voor de ander zou zijn en leggen zij de perspectieven van anderen uit met als gevolg: ruimte voor begrip (R3 18:12; R8 15:12; R1 20:12). In de observaties wordt gezien dat wanneer er negatief gesproken wordt over de ander, zij of partijdig zijn met degene die spreekt of onderzoekende vragen stellen (R8 14:2; R6 22:3). Binnen één interview vraagt de pleegzorgwerker expliciet aandacht voor de afwezige vader in het verhaal en hoe dit voor het kind is (R6 6:33). Hoewel in de interviews niet bewust naar voren komt hoe de pleegzorgwerkers bezig zijn met 'verwachting', lijken zij onbewust in de observaties de verwachting te hebben dat de cliënten elkaar willen begrijpen.

5.5.2 Pleegzorgwerker stimuleert tot nieuwsgierigheid naar gedrag en motieven onderling

Alle pleegzorgwerkers laten door middel van verdiepende vragen zien dat zij nieuwsgierig zijn naar onderliggende motieven. Veel voorkomende vragen zijn: Wat maakt dat..., Waarom denk je dat..., Is dit omdat... (R4 23:16; R6 21:15; R1 20:14; R2 19:15; R7 16:14). In één observatie leidt deze wijze van vragen tot onderlinge erkenning van een pleegmoeder naar een biologische vader (R3 12:4). Pleegzorgwerker drie vertelt dat nieuwsgierigheid belangrijk is om met iedereen partijdig te kunnen zijn (R3 18:14; 3:6). Zij illustreert dit als volgt: "Dat gedrag... Dat komt ergens vandaan. Hoe ouders reageren, hoe ouders handelen. En als je daar eerst aan kunt komen, daarover het gesprek aan kan gaan... Als dat kan en dat kan in veel gevallen... kan dat ook niet. Dan... dan denk ik dat je vanuit daar al... Ja... een soort van voedingsbodem kunt... kweken of zo waarop je verder kan met elkaar" (R3 3:34).

5.5.3 Pleegzorgwerker bevordert herstelgedrag door te kijken naar betekenis gedrag

Alle pleegzorgwerkers helpen cliënten verschillende kanten van de medaille te ontdekken door middel van vragen stellen, samenvatten en door advies of uitleg te geven (R7 16:15; R8 15:15; R1 20:15; R6 21:16). Binnen de observaties lijkt dit tot doel te hebben de ander beter te begrijpen vanuit empathie en de verwachting wederzijds begrip te bevorderen. Dit wordt

ondersteund door een rustige en nieuwsgierige houding van de pleegzorgwerker (R3 18:15; R2 19:16; R4 23:17). In de observaties wordt gezien dat pleegzorgwerkers bewust anderen activeren tot ander gedrag. Dit gebeurt door afwezig en onderdeel te laten zijn van het gesprek en door adviezen te geven richting verandering van gedrag (R6 6:2; R7 9:7; R1 1:3). Uit de interviews komt naar voren dat naargelang een plaatsing langer duurt, de aandacht om verbindingen te leggen en of te onderhouden verslapt (R4 4:26; R2 2:13). Wat maakt dat de belangen van het kind in combinatie met biologische ouders lijken te verschuiven.

5.6 Welke rol heeft alomvattendheid in de gesprekken

5.6.1 Pleegzorgwerker geeft iedereen in het gesprek aan/afwezig ruimte om te spreken

Wat opvalt is dat één pleegzorgwerker bewust stil staat bij de afwezig in het gesprek en dit ook als dusdanig benoemt (R6 6:33; 21:20). De andere pleegzorgwerkers benoemen dit tijdens de interviews niet. Tijdens de observaties komt dit wel naar voren doordat ze middels circulaire-vragen, vragen naar het gedrag achter het gedrag (R1 10:22; R7 13:19; R8 14:11). Wanneer conflict wordt ervaren wordt opgemerkt dat het lastiger wordt voor de pleegzorgwerker om echt partijdig te zijn met de ander. De pleegzorgwerker heeft dan de neiging de ander te willen overtuigen van de motieven van de afwezige, om de afwezige recht te doen. Tijdens één observatie kwam naar voren dat dit alleen lukt als er genoeg ruimte en erkenning aan de verteller wordt geboden om zijn verhaal te mogen vertellen (R8 14:4).

5.6.2 Pleegzorgwerker geeft meest gekwetste betrokkene het eerste woord

Binnen de observaties wordt gezien dat pleegzorgwerkers onbewust stil staan bij hun handelen als het gaat om de meest kwetsbare als eerste het woord te geven (R6 22:8; R4 24:5). In de observaties wordt gezien dat degene die het hoogst in zijn emotie zit, als eerste het woord krijgt (R1 20:20; R8 15:20). Reflecterend hierop verteld een pleegzorgwerker: “Dus het is heel belangrijk dat als vader iets zegt dat je daarop inhaakt en daarom dat ik het ook maar liet gaan. En meteen in het begin, omdat ik dacht van... nou ja, dan ja, blijkbaar moet hij het ook kwijt en is dat dan oké dus daarna heb ik het dan bewust ook zo gelaten” (R3 12:16). Eén pleegzorgwerker zet bewust in op eerst ouders aan het woord laten, een andere pleegzorgwerker maakt eerst contact met het kind alvorens met pleegouders te spreken (R3 3:28; R4 23:23). Meerdere pleegzorgwerkers reflecteren dat zij naar aanleiding van de observaties merken dat ze onbewust handelingen verrichten die bijdragen aan het gesprek en dat het gesprek anders verliep dan verwacht (R4 24:5; R6 22:8; R2 11:7; R1 10:38).

5.7 Hoe geeft de pleegzorgwerker uiting aan de timing

5.7.1 Pleegzorgwerker geeft beurten

Vijf pleegzorgwerkers maken bij de start van het gesprek een agenda met de cliënten. Hierin nemen zij regie en zorgen dat belangrijke bespreekpunten op de agenda komen (R3 3:7; R7 16:17; R3 18:17; R2 19:17; R1 20:17). Binnen de observaties gaan zij flexibel met deze agenda om: zij sluiten aan bij een nieuw onderwerp om vervolgens weer terug te komen op

de agenda. Binnen de observaties geven de pleegzorgwerkers beurten door te vragen naar de mening van de ander (R4 23:21; R3 18:17). Twee pleegzorgwerkers benoemen geen agenda, in hun handelen wordt wel een agenda ontdekt: zij volgen het gesprek, behouden regie en brengen nieuwe onderwerpen aanbod (R6 21:18; R8 15:17). De pleegzorgwerkers geven aan dat het belangrijk is dat iedereen zich gezien en gehoord voelt. Dit vraagt van pleegzorgwerkers de alertheid voor non-verbale communicatie en de moed de verteller te onderbreken als de situatie daarom vraagt (R6 6:7; 6:6). Geen van de pleegzorgwerkers vraagt binnen de observatie na of de ander zich gezien en gehoord voelt.

5.7.2 Pleegzorgwerker zet interventie in aansluitend aan de inhoud van het gesprek

Binnen de observaties zijn drie vormen van interventies gezien (Tabel 4). Wat opvalt is dat ‘het vragen naar het waarom’ als enige binnen de interviews naar voren komt.

	De ander vragen naar het waarom van iets	Er volgt een plan voor een praktische actie	De pleegzorgwerker geeft uitleg
Pleegzorgwerker 1		20:21	
Pleegzorgwerker 2			19:21
Pleegzorgwerker 3		18:21	
Pleegzorgwerker 4	23:24	23:24	23:24
Pleegzorgwerker 6	21:23		21:22
Pleegzorgwerker 7	16:21		
Pleegzorgwerker 8		15:21	15:21

Tabel 4: Vormen van interventies

5.7.3 Pleegzorgwerker vertraagt om stil te staan bij opgedane ervaring

Alle pleegzorgwerkers vertragen in hun gesprekken, wat gezien kan worden als een vorm van ‘timing’. Zij doen dit wanneer ze het idee hebben dat de boodschap niet ontvangen wordt (R8 15:22). Vertragende zinnen zijn: “Wat ingewikkeld al die tegenstrijdige adviezen” en “Wat merk je aan het kind als hij zijn vader ziet?” (R6 21:24; R4 23:33). Bij alle observaties wordt gezien dat meer vertragen bij zou dragen aan de onderlinge verbindingen, het naar boven halen van onderliggende motieven en processen.

5.8 Conclusie

De term veelzijdig gerichte partijdigheid wordt door alle pleegzorgwerkers herkend en erkent als de wijze waarop zij in contact treden met hun cliënten. De wijze waarop zij hieraan uitvoering geven verschilt op het punt partijdig zijn. Hierin lijkt de aanname te schuilen dat het veelzijdig gerichte partijdig zijn een neutrale houding vraagt. Deze aanname lijkt tot gevolg te hebben dat het merendeel het als ingewikkeld ervaart om zowel partijdig te zijn met cliënten die zich negatief uitlaten en tegelijkertijd oog te houden voor iedereen aan- en afwezig in het gesprek. Boszormenyi-Nagy omschrijft dit als alomvattendheid: het partijdig durven zijn met degene die wordt gezien als de schuldige (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005). In de observaties werd deze worsteling zichtbaar doordat een pleegzorgwerker in een

discussie terecht kwam toen zij pleegouders wilde overtuigen van het onrecht van een moeder met als gevolg dat er geen ruimte ontstond voor de pleegouders om hun verhaal te doen. Alomvattendheid geeft de kern van de veelzijdig gerichte partijdigheid aan, het recht doen aan iedereen in het verhaal, en benadrukt de noodzaak van deze grondhouding binnen pleegzorg. Binnen de observaties wordt gezien dat empathie de brug is in het terugvinden van de partijdigheid, waardoor de pleegzorgwerker weer kan aansluiten.

Ondanks dat de pleegzorgwerkers binnen de interviews niet bekend lijken te zijn met de terminologie, laten zij binnen de observaties alle vijf de elementen zien. Tijdens de observaties laten zij zien dat inlevingsvermogen, samenwerken, luisteren naar elkaar en het proces volgen bijdragen aan erkenning geven. De pleegzorgwerkers maken hierin gebruik van zowel verbale als non-verbale communicatie die hun boodschap kracht bijzet. Hierin valt het op dat de pleegzorgwerkers regelmatig onbewust in het moment handelen. Bij alle pleegzorgwerkers is vertragen een belangrijk onderdeel, deze wordt deels bewust en deels onbewust ingezet.

Ondanks dat één pleegzorgwerker aangeeft dat bij langdurige pleegzorgplaatsingen de aandacht voor de veelzijdig gerichte partijdigheid verslapt, is dit een belangrijke constatering. Hierin komt de verwachting van de pleegzorgwerker naar voren dat op termijn er ruimte ontstaat voor een nieuw verhaal tussen alle betrokkenen binnen een plaatsing. Een andere constatering is de wijze waarop één pleegzorgwerker cliënten stimuleert elkaar erkenning te geven, wat tijdens de observatie zorgt voor een verbeterde samenwerkingsrelatie tussen cliënten.

6. WELKE BELEMMERENDE EN BEVORDERENDE FACTOREN ERVAREN PLEEGZORGWERKERS BIJ ZICHZELF IN HET UITOEFENEN VAN DE GRONDHOUDING IN HET VEELZIJDIG GERICHTE PARTIJDIG ZIJN?

6.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft de resultaten weer die een antwoord geven op de vraag welke belemmerende en bevorderende factoren pleegzorgwerkers ervaren wanneer zij uitvoer geven aan de veelzijdig gerichte partijdigheid. Deze gegevens zijn ondergebracht binnen twee kern-labels en hun sub-labels. Deze worden per paragraaf besproken en ondersteund door voorbeelden.

Kernlabel 7	Belemmerende factoren binnen de veelzijdig gerichte partijdigheid
Kernlabel 8	Bevorderende factoren binnen de veelzijdig gerichte partijdigheid

Tabel 5: Kern-labels deelvraag vier

6.2 Belemmerende factoren binnen de veelzijdig gerichte partijdigheid

6.2.1 Pleegzorgwerker maakt gebruik van tegenoverdracht

Binnen de interviews geven alle pleegzorgwerkers aan dat zij reflecteren als belangrijk ervaren, twee hiervan geven aan dat zij na een gesprek het gesprek nalopen en bedacht zijn op tegenoverdracht (R2 2:22; R4 4:22). Meerdere pleegzorgwerkers merken tijdens de interviews op dat zij tijdens de observatie opmerkten dat het gesprek anders verliep dan zij hadden gepland (R7 13:2; R3 12:1; R8 14:1; R8 14:6). Pleegzorgwerker acht ondervond tegenoverdracht aan het begin van het gesprek als reactie op aanvallend gedrag van pleegouders. In deze observatie haalt de pleegzorgwerker zichzelf uit de irritatie en probeert aan te sluiten bij pleegouders. Reflecterend hierop vertelt zij dat ze het gesprek anders had kunnen starten. Zij wilde direct de positie van moeder neerzetten en merkte dat dit voor conflict zorgde. Pleegouders waren gebaat bij een luisterend oor en erkenning waardoor er later meer begrip zou zijn geweest voor moeder (R8 14:3).

Alle pleegzorgwerkers geven in de interviews aan dat zij tegenoverdracht in een volgend gesprek bespreekbaar maken. Pleegzorgwerker één vertelt dat het bespreken van tegenoverdracht lastig kan zijn, maar door rustig te blijven en verschillende perspectieven te benoemen, dit juist maakt dat ze elkaar kunnen vinden in gesprek (R1 10:31; R8 14:7; R1 1:54; R4 24:6). Binnen de observaties werd niet opgemerkt dat tegenoverdracht besproken werd.

6.2.2 Moeilijkheden binnen de veelzijdig gerichte partijdigheid

Tabel 6 vertelt wat de pleegzorgwerkers als lastig ervaren, waardoor zij gaan vermijden en wat dit voor hun cliënten betekent. Bij pleegzorgwerker acht vielen interview en observatie samen. Het lukte haar om van niet partijdig zijn met pleegouders, naar erkenning geven voor geleden onrecht, wat ruimte creëerde voor het kunnen horen van andere perspectieven (R8

15:4). Vier pleegzorgwerkers geven aan tegengestelde belangen als lastig te ervaren (R2 2:5; R3 3:13; R5 5:7; R8 8:15). Drie pleegzorgwerkers vertellen te vermijden in het geven van informatie om gevoelens van anderen te sparen (R5 5:5; R6 6:38; R8 8:38). Twee pleegzorgwerkers vertellen te vermijden bij het krijgen van een persoonlijke vraag en wanneer zij ongemak ervaren (R2 2:10; R7 9:15). Vijf pleegzorgwerkers zijn zich bewust van persoonlijke gevolgen die vermindering meebrengt; gebrek aan zelfvertrouwen, verlies van contact en een lastig gesprek. Ondanks dat dit bewust is weten zij wat nodig is om een veilige omgeving te bewerkstelligen (R2 2:11; R3 3:12; R5 5:5; R6 6:38; R7 9:15; R8 8:16).

	De pleegzorgwerker ervaart lastige gesprekken	De pleegzorgwerker gaat vermijden	Vermijden levert de cliënt op
Pleegzorg werker 1	Veel hulpverleners in een casus waarbij de pleegzorgwerker ook de taken van de gezinsvoogd vertegenwoordigd heeft, wat ervoor gezorgd heeft dat ze niet meer kon aansluiten bij pleegouders (1:20).	In casussen waarin onderwerpen blijven terugkeren zonder uitzicht op vooruitgang. De pleegzorgwerker vermijdt dan het onderwerp om zich op positieve onderwerpen te richten (1:18).	Soms vooruitgang en de ervaring voor pleegouders dat er ook zaken goed gaan (1:18).
Pleegzorg werker 2	Vele perspectieven/ meningen in een gesprek proberen samen te voegen (2:5).	In casussen waarbij er persoonlijke vragen worden gesteld (2:10).	De cliënten gaan afstand nemen, worden boos, gaan uit contact met de pleegzorgwerker. Wat in sommige situaties niet meer goed komt (2:11).
Pleegzorg werker 3	Tegengestelde visies tussen hulpverlening en pleegouders en het gevoel hiertussen te zitten (3:13).	Bij ongemakkelijke gesprekken waarbij het lastig is tot de kern te komen, wanneer je iets weet van de ander wat van belang is voor de ander, maar waarbij het niet je plek is dit te zeggen of wanneer er ongemakkelijke vragen worden gesteld (3:35; 3:11).	Ongemakkelijke situaties en een lastig gesprek (3:12).
Pleegzorg werker 4	Wanneer je een belangrijk onderwerp moet bespreken en je weet dat pleegouders dit er niet bij kunnen hebben (4:17).	Als pleegkinderen niet in gesprek willen of wanneer je ouders te weinig spreekt en situaties waarin pleegkinderen al langere tijd geplaatst zijn. Wat de kans	Verwijten wanneer de situatie richting breakdown gaat. Het levert het besef op om standvastiger te zijn in wel afspraken te maken en vermijden van de ander bespreekbaar te maken.

		vergroot dat je te weinig weet van hun perspectieven (4:12).	Het levert ook het besef op dat de pleegzorgwerker meer aandacht wil gaan besteden aan het zien van de pleegkinderen (4:12).
Pleegzorgwerker 5	Wanneer verschillende visies niet met elkaar overeenkomen. In situaties waarin er negatief wordt gesproken over anderen, zoekt de pleegzorgwerker naar een balans in wat ze zelf ervaart aan irritatie en toch ook bij de ander kunnen blijven (5:7).	Bij situaties waarbij de client zo alert is dat de pleegzorgwerker voelt dat ze op elk woord gepakt kan worden. Details worden dan vermeden en informatie wordt niet meer verteld (5:5).	De pleegzorgwerker verliest zelfvertrouwen, klapt dicht en neemt een 'pleasende' rol aan (5:5).
Pleegzorgwerker 6	Wanneer de pleegzorgwerker zo alert moet zijn omdat elk woord gewogen wordt door de cliënt en uit zijn context wordt terugvertaald (6:11).	Bij situaties waarbij pleegkinderen (buitensporig) negatief over ouders spreken. Wat zeg je dan wel en niet tegen deze ouder, vooral omdat je ook rekening wilt houden met hun situatie en gevoelens (6:38).	Bij de pleegzorgwerker gevoelens van onrecht doen aan de situatie omdat ze informatie niet deelt. Ook al is de informatie pijnlijk, de ander heeft recht deze te horen (6:38).
Pleegzorgwerker 7	In een kennismakingsfase bepalen wat je wel en niet kunt vragen. Hoe krijg je gevoelige onderwerpen toch op tafel als je de ander niet goed kunt inschatten. Of wanneer je weet dat het voor de ander best lastig is om over te praten (9:35).	Bij situaties waarbij de pleegzorgwerker zelf ervaart dat ze het lastig vindt gaat ze vermijden door dingen uit te stellen (9:15).	Door te vermijden verandert de situatie niet en is alleen de pleegzorgwerker aan het werk. De client hoeft niet in actie te komen (9:15).
Pleegzorgwerker 8	Onderlinge conflicten en weerstand tussen cliënten. Vele hulpverleners met verschillende visies. Onderlinge onenigheden tussen pleegouders en	In casussen waarbij weerstand tegen een van de gesprekspartners gevoeld wordt door de pleegzorgwerker. Waarbij tactische keuzes worden gemaakt over wanneer bepaalde	Oog voor een veilige setting waarin de pleegzorgwerker bepaalt of de situatie veilig genoeg voelt om informatie te delen. Soms levert het vermijden ook op dat niet alle

	ouders waar het kind tussenin komt te staan (8:15).	informatie wel en niet te vertellen, waarbij de veelzijdig gericht partijdigheid een rol gaat spelen (8:31).	perspectieven aan bod komen (8:16).
--	---	--	-------------------------------------

Tabel 6: Lastige en vermijdende gesprekken

6.2.3 Verschillen binnen netwerk- en bestandspleegzorg

In Tabel 7 en 8 staat beschreven binnen welke vorm van pleegzorg er geobserveerd is en welke uitdagingen dit met zich meebrengt. Bij netwerkpleegzorg gaan de gesprekken vooral over de onderlinge verbindingen. Bij bestandspleegzorg valt op dat het met name in weekendpleegzorg gaat om reële verwachtingen en de posities van ouders waarborgen. Dit betekent voor de veelzijdig gerichte partijdigheid dat pleegzorgwerkers deze gerichter in kunnen zetten. Binnen netwerkpleegzorg kan er ingezet worden op de elementen empathie, erkenning en alomvattendheid. Binnen bestandspleegzorg op verwachtingen, empathie, erkenning en alomvattendheid.

Netwerkpleegzorg	Aandachtsgebieden
Pleegzorgwerker 3	Onderlinge verbindingen, recht doen aan elkaar (12:17).
Pleegzorgwerker 4	Onderlinge verbindingen, recht doen aan elkaar (24:7).
Pleegzorgwerker 7	Onderlinge verbindingen, recht doen aan elkaar (13:2).

Tabel 7: Observatie in netwerkpleegzorg

Bestandspleegzorg	Aandachtsgebieden
Pleegzorgwerker 1	Positie moeder waarborgen. Wat zijn reële verwachtingen binnen een weekend plaatsing (10:39).
Pleegzorgwerker 2	Balans tussen wat een kind nodig heeft en wat pleegouders nodig hebben om zorg te kunnen verlenen (11:9).
Pleegzorgwerker 6	Tijd nemen om de ander goed te kunnen horen en erkennen. Onderlinge verbindingen, recht doen aan elkaar (22:9; 22:10).
Pleegzorgwerker 8	Organisatorische problemen bij organisatie die maken dat pleegouders alleen staan. Positie moeder waarborgen. Wat zijn reële verwachtingen binnen een weekend plaatsing (14:1).

Tabel 8: Observatie in bestandspleegzorg

6.3 Bevorderende factoren binnen de veelzijdig gerichte partijdigheid

6.3.1 Pleegzorgwerker maakt gebruik van eigen ervaring

Tijdens de interviews geeft één pleegzorgwerker aan geen gebruik te maken van eigen ervaringen, wat tot gevolg heeft dat ze afstand ervaart die in sommige situaties niet meer hersteld kan worden (R2 2:11). Drie pleegzorgwerkers vertellen dat door de inzet van eigen

ervaringen, de ander zich meer begrepen en gezien voelt en lastige onderwerpen besproken worden (R1 1:58; R6 6:18; R4 4:24). Er wordt onderscheid gemaakt in wat gedeeld wordt, als een situatie kwetsbaar aanvoelt, dan wordt deze niet gedeeld (R6 6:17; R7 9:27; R8 8:24). Drie pleegzorgwerkers vertellen dat ‘eigen ervaring’ niet altijd een persoonlijke ervaring hoeft te zijn, dit kan ook een werkervaring zijn (R7 9:25; R2 2:25; R3 3:25).

6.3.2 *Verschillen in werkzame jaren*

Pleegzorgwerkers, werkzaam langer dan 10 jaar, vertellen dat het veelzijdig kijken een automatisch gegeven is. Dit geeft als keerzijde dat binnen langdurige plaatsingen de aandacht hiervoor kan verslappen. Er is geen verschil binnen werkzame jaren in hoe de pleegzorgwerkers de uitdaging in het partijdig zijn ervaren. Pleegzorgwerkers die eerder externe kennis hebben opgedaan in het partijdig kijken, lijken meer gevoel te hebben in hoe met iedereen partijdig te zijn.

6.4 Conclusie

Wanneer we kijken naar welke belemmerende en bevorderende factoren pleegzorgwerkers bij zichzelf ervaren in het uitoefenen van de grondhouding binnen het veelzijdig gericht partijdig zijn, dan concluderen we het volgende:

Binnen de interviews vertellen pleegzorgwerkers dat situaties waarin er sprake is van conflicten, tegengestelde belangen of waar de communicatie blokkeert, maken dat zij een situatie als belemmerend ervaren en geneigd zijn te vermijden. Het vermijden heeft voor de pleegzorgwerkers zowel een belemmerende (verlies van contact) als bevorderende (balans brengen) functie. Het ervaren van belemmeringen maakt dat zij het perspectief van de ander niet goed verstaan.

Pleegzorgwerkers die bewust zijn van de vijf elementen, kunnen deze gericht inzetten bij specifieke begeleiding van netwerk- en bestandsplaatsingen. Naast dat deze plaatsingen verschillen in hun begeleiding, komen zij beide overeen dat het belangrijk is aandacht te hebben voor onderlinge verbindingen, reële verwachtingen creëren en in nieuwsgierig blijven naar het gedrag achter het gedrag.

Alle pleegzorgwerkers vertellen dat reflecteren bevorderend werkt. Het helpt hen bewuster te worden van hun rol veelzijdig gericht partijdig te zijn, hoe zij de ander ervaren en welke effecten dit heeft op onderlinge relaties en zichzelf. Zij vertellen alleen of met collegae na een gesprek te reflecteren. De observaties maken inzichtelijk dat zij ook in het gesprek reflecteren, waardoor zij tussentijds hun handelen aanpassen.

De inzet van ‘eigen ervaring’ wordt zowel bevorderend als belemmerend ervaren. Wanneer de eigen ervaring als kwetsbaar wordt bestempeld, kan de inzet hiervan binnen de samenwerkingsrelatie als onveilig worden ervaren. Binnen de observaties wordt gezien dat de inzet van ‘eigen ervaring’ helpend kan zijn in het bespreken van lastige onderwerpen.

7. CONCLUSIE EN DISCUSSIE

7.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de centrale vraagstelling: Welke belemmerende en bevorderende factoren ervaren pleegzorgwerkers wanneer zij vormgeven aan de grondhouding van de veelzijdig gerichte partijdigheid? Deze vraagstelling beantwoorden we door de literatuurstudie, de interviews en de observaties met elkaar te verbinden. Na de conclusie volgt de discussie met daarin aandacht voor de beperkingen en de relevantie van dit onderzoek. Vanuit deze bevindingen volgen aanbevelingen en mogelijk vervolgonderzoek.

7.2 Conclusie

7.2.1 De rol van veelzijdig gerichte partijdigheid in pleegzorg

Uit de literatuurstudie concluderen we dat de neutrale houding plaats heeft gemaakt voor een hulpverlenershouding waarbij nieuwsgierigheid, emotionele betrokkenheid én het partijdig zijn met alle cliënten centraal staat. Uit de verkregen data blijkt dat het merendeel van de pleegzorgwerkers de gedachte heeft dat een neutrale houding gewenst is. Dit blijkt in de observaties tot een obstructie te leiden in het recht doen aan de ander, wat een negatief effect heeft op de samenwerkingsrelatie. Deze constatering is overeenkomstig met wat Boszormenyi-Nagy (2000) hierover aangeeft.

De veelzijdig gerichte partijdigheid is een grondhouding die van pleegzorgwerkers vraagt om conflicten te verdragen en hierin een kalm brein te behouden. Uit de onderzochte data blijkt dat de pleegzorgwerkers conflicten verdragen en tegelijkertijd worstelen met hoe hiermee om te gaan.

Kijkend naar de vijf losse elementen van de veelzijdige gerichte partijdigheid dan valt op dat de theoretische benaming geen letterlijke vertaling heeft in de praktijk. Zo komen de elementen niet terug binnen de interviews, wel worden deze elementen gezien tijdens de observaties. Alle pleegzorgwerkers laten in de observaties zien hoe zij empathie gebruiken om aan te sluiten bij de cliënten door gebruik te maken van hun mentaliserend vermogen. Tijdens de observaties laten zij zien dat zij hun interventies laten aansluiten bij het mentaliserend vermogen van de ander. Dit is overeenkomstig met wat Allen et al. (2008) hierover aangeven.

Een aantal pleegzorgwerkers laten zien dat zelfreflectie een belangrijk onderdeel is om steeds opnieuw te sluiten bij de ander. In de observaties bevestigen de pleegzorgwerkers wat Van Ieperen-Schelhaas en Verharen (2011) en Haans (2017) vertellen over hoe erkenning geven betekent dat je oog hebt voor de inzet van pijn, verdriet en het gevoel van onrecht. In één observatie bleek dat de erkenning van de pleegzorgwerker werkte als voorbeeld voor het geven van onderlinge erkenning. Wat ruimte gaf voor de 'schuldige' om zijn verhaal te vertellen. Hier zit het element 'verwachting' in verweven. De verwachting dat perspectieven en verbindingen kunnen veranderen.

Het element alomvattendheid bleek ingewikkeld te zijn, met name het aspect ‘iedereen een oprechte kans geven zijn verhaal te doen.’ Het is voor de pleegzorgwerkers een uitdaging om zowel partijdig te zijn met het ‘slachtoffer’ als met de ‘dader’. De belemmerende gedachte ‘neutraal te moeten zijn’ kan hieraan ten grondslag liggen.

Boszormenyi-Nagy en Krasner (2005) stellen dat bij het geven van beurten de algemene regel is dat de meest kwetsbare als eerste het woord krijgt. In de praktijk bevestigen de pleegzorgwerkers dit, ondanks dat zij deze niet bewust inzetten. Dit komt overeen met wat Onderwaater (2018) zegt over het aanvoelen van de situatie en dan bepalen wat en wanneer te zeggen of te doen.

Wanneer theorie en praktijk samenkomen, kan er geconcludeerd worden dat pleegzorgwerkers zich gedeeltelijk bewust zijn van wat de veelzijdig gerichte partijdigheid inhoudt. Dit komt overeen met de constatering dat de richtlijn pleegzorg (2015b) van het Nederlands Jeugdinstituut, verschilt met de eigen onderbouwing (2015a) en de wijze waarop Boszormenyi-Nagy de veelzijdig gerichte partijdigheid omschrijft. Deze tegenstrijdigheden kunnen tot gevolg hebben dat pleegzorgwerkers verschillend werken met deze methode.

7.2.2 Belemmerende en bevorderende factoren in het veelzijdig gericht partijdig zijn

De pleegzorgwerkers merken op dat tegenoverdracht zich bij hen vooral manifesteert in de vorm van irritatie. Wanneer pleegzorgwerkers reflecteren met collegae ontstaat er ruimte voor zelfreflectie en bewustwording in hoe aan te sluiten bij de cliënten. Opvallend is dat de pleegzorgwerkers hun irritatie niet rechtstreeks bespreken met de cliënten. Rober (2023) vertelt dat het hulpverleners en cliënten zou kunnen helpen om emoties te bespreken, zodat er bewustzijn kan optreden bij de ander. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat dit heel ingewikkeld en lastig kan zijn, zeker in situaties van conflicten of tegengestelde belangen.

Zowel vanuit de theorie als de verkregen data wordt duidelijk dat wanneer hulpverleners weten wat ze doen, zij beter in staat zijn aan te sluiten bij wat de situatie nodig heeft. Hierbij is de pleegzorgmethodiek van het Nederlands Jeugdinstituut helpend. Hierin wordt echter de aandacht voor de pleegzorgwerker zelf, in hoe deze voor zichzelf kan zorgen binnen complexe casussen, gemist. Binnen de observaties wordt geconstateerd dat de pleegzorgwerkers onbewuste handelingen inzetten gericht op empathie en erkenning. Minder wordt gezien hoe zij dit voor zichzelf opbrengen en wat de effecten daarvan op de hulpverlenersalliantie zou zijn. Het inzetten van eigen ervaring kan helpend zijn mits de pleegzorgwerkers hun eigen kwetsbaarheid verdragen en dit bijdraagt aan de situatie van de ander.

Onderzoek laat zien dat er een verschuiving in loyaliteit ontstaat naar mate een pleegzorgplaatsing voortduurt (Maaskant et al., 2007). Dit heeft te maken met de verworven loyaliteit die een kind opbouwt met het pleeggezin en de niet altijd verder gaande ontwikkeling van existentiële loyaliteit. Dit sluit aan op de bevindingen van de pleegzorgwerkers. Het blijft belangrijk bewust te blijven van onderlinge loyaliteiten en het belang van de veelzijdig gericht partijdigheid hierin, zeker wanneer er vanuit het element ‘verwachting’ verwacht wordt dat een relatie of perspectief kan veranderen.

7.3 Discussie en aanbevelingen

7.3.1 Beperkingen van het onderzoek

Ondanks de voorgenomen triangulatie zijn er aandachtspunten die de validiteit en de betrouwbaarheid beperken. Ten eerste geven de resultaten van dit onderzoek een beeld vanuit van geselecteerde literatuur en ervaringen van een geselecteerde groep Nederlandse, vrouwelijke pleegzorgwerkers die werkzaam zijn binnen dezelfde regio. Dit maakt dat de resultaten gedeeltelijk veralgemeniseerd kunnen worden naar een brede groep pleegzorgwerkers (Jansen & Jansen, 2020).

Ten tweede was het voornemen om negen respondenten te interviewen en observeren. In de praktijk bleek dit niet haalbaar door ziekte en verandering van baan bij twee respondenten. Dit heeft geleid tot acht eerste interviews, zeven observaties en zeven tweede interviews. Hierbij kan de vraag gesteld worden of deze aantallen een representatieve werkelijkheid weergeven. Echter gezien het huidige personeel te kort, zouden deze aantallen een realistisch beeld kunnen geven van de huidige situatie.

Ten derde was het oorspronkelijke plan om vanuit een breed perspectief respondenten te werven. Helaas is dit niet gelukt door de beperkte looptijd van dit onderzoek. Hierdoor is er gekozen voor één team binnen één regio. Dit heeft als aandachtspunt dat er sprake kan zijn van een team-cultuur in de wijze waarop zij uitvoering geven aan de veelzijdig gerichte partijdigheid.

De gekozen triangulatie methode van een interview vooraf, een observatie en een tweede interview over de observatie, heeft tot voordeel dat er een duidelijker beeld verkregen kan worden over hoe pleegzorgwerkers denken uiting te geven aan de veelzijdig gerichte partijdigheid, hoe zij dit daadwerkelijk doen en hoe zij hier achteraf op reflecteren. Dit maakt dat de onderzoeker niet alleen hoort hoe de pleegzorgwerker de veelzijdig gerichte partijdigheid inzet, maar deze ook daadwerkelijk kan zien. Deze vorm van triangulatie biedt een volledig beeld van hoe de pleegzorgwerker denkt, handelt en reflecteert. Hiermee is getracht objectiviteit voorop te stellen, echter kan het zijn dat er onbedoeld richting en interpretatie is gegeven aan de diepte-interviews en observaties vanuit eigen beleefwereld en opgedane kennis van de onderzoeker. Hierbij was het voornemen om de observaties te filmen, door het ontbreken van toestemming vanuit de organisatie was dit niet mogelijk.

7.3.2 Relevantie van het onderzoek

Dit onderzoek geeft aan in hoeverre de veelzijdige partijdigheid binnen deze groep van afgevaardigde pleegzorgwerkers aanwezig is. Het geeft een beeld van wat goed verloopt en waar uitgebouwd kan worden in de werkwijze. Met dit onderzoek kan de methode veelzijdig gerichte partijdigheid binnen entrea lindenhout verbeterd worden. Met name het punt waarbij pleegzorgwerkers denken neutraal te moeten zijn behoeft aandacht. Hierin ligt de ontwikkeling dat pleegzorgwerkers leren partijdig te zijn met iedereen. In die situaties waarin partijdig zijn als lastig wordt ervaren zou de inzet van empathie de pleegzorgwerkers kunnen helpen de mens achter het gedrag te blijven vinden.

De belemmerende factoren die pleegzorgwerkers ervaren in het uitvoeren van de veelzijdig gerichte partijdigheid zijn met name lastige gesprekken waarin vermijden een rol speelt. Dit komt overeen met wat Rober (2023) aangeeft over de twee uitdagingen die cliënten bij hulpverleners te weeg kunnen brengen. Namelijk door zich *terug te trekken* en door *confronterend te zijn* naar de hulpverlener. De wijze waarop de hulpverlener hiermee (en met zijn eigen emoties) omgaat is tekenend voor het verloop van de samenwerkingsrelatie. Hiermee concludeert de onderzoeker dat tegenoverdracht ervaren zowel belemmerend als bevorderend kan zijn voor de samenwerkingsrelatie, mits de pleegzorgwerker zich bewust is van zijn innerlijke wereld en deze onder woorden kan brengen.

Zoals Van der Koot-Dees et al. (2023) stellen is de veelzijdig gerichte partijdigheid van belang om pleegkinderen de ruimte te bieden te bewegen tussen de verschillende werelden waarbinnen zij opgroeien. Hierin is het belangrijk oog te hebben voor de triade tussen kind, ouders en pleegouders, waarin het elkaar informeren en begrip hebben voor elkaar een belangrijke rol vertolken. De pleegzorgwerkers hebben de taak (en de verantwoordelijkheid) deze werelden met elkaar te verbinden. Om dit te doen is het van belang dat zij uiting weten te geven aan de veelzijdig gerichte partijdigheid.

7.4 Aanbevelingen voor de praktijk

7.4.1 Eenduidige werkwijze

Dit onderzoek laat zien dat pleegzorgwerkers op verschillende wijze uitvoering geven aan de veelzijdig gerichte partijdigheid. Het opzetten van een basis- en gevorderde training zou behulpzaam zijn in het vinden van uniformiteit. Een basistraining met de speerpunten: uitleg over de vijf elementen en de noodzaak van partijdig zijn met iedereen. In de gevorderde training kunnen praktijkvoorbeelden met belemmerende en bevorderende factoren besproken worden met een centrale rol voor de zelfreflectie van de pleegzorgwerker. Met de ontwikkeling van deze trainingen kan de veelzijdig gerichte partijdigheid meer geborgd worden bij de pleegzorgwerkers.

7.4.2 De twee vormen van erkenning geven

Uit de geanalyseerde data komt naar voren pleegzorgwerkers vooral erkenning geven aan hun cliënten en nauwelijks gericht zijn op het stimuleren van erkenning tussen cliënten. Wanneer familieleden elkaar erkenning geven is de kans op herstel in de balans van geven en nemen groter (Van der Meiden, 2021b). Wanneer pleegzorgwerkers erkenning geven leidt dit tot zelfvalidatie. Kennisverbreding op dit stuk is aanbevolen.

7.4.3 Tegenoverdracht

Zowel vanuit de literatuurstudie als de interviews komt naar voren dat de positie van tegenoverdracht een belangrijk onderdeel is in hoe gesprekken ervaren worden. Het advies is om de plek van tegenoverdracht een expliciete vorm te geven binnen de begeleiding van

pleegzorgwerkers. De zelfreflectie onderdeel maken van de begeleiding kan zorgen voor meer bewustzijn van onderliggende motieven bij pleegzorgwerkers.

7.4.5 Langdurige plaatsingen

Uit de interviews komt naar voren dat naar mate een pleegzorgplaatsing langer duurt er minder aandacht is voor de positie van ouders. De praktijk laat zien dat pleegkinderen in de puberteit naar ouders kunnen trekken, dit pleit voor bewustwording en het niet verslappen van aandacht voor de positie van ouders bij langdurige plaatsingen.

7.5 Innovatie

Aansluitend aan dit onderzoek vindt er een innovatie plaats op het gebied van zelfreflectie. Deze innovatie bestaat uit een reflectietool die pleegzorgwerkers binnen en buiten de werkbegeleiding kunnen hanteren om stil te staan bij tegenoverdracht en onderlinge verbindingen.

7.6 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Het is een aanbeveling vervolgonderzoek te doen bij een gelijke gender verdeling en te ontdekken welke interpretatie mannen geven aan de veelzijdig gerichte partijdigheid, waar deze verschilt van vrouwen en hoe zij elkaar kunnen versterken. Daarnaast is het interessant te onderzoeken in hoeverre interculturele sensitiviteit een rol speelt in de uitvoering van de veelzijdig gerichte partijdigheid. Een bredere werving vanuit verschillende regio's zou kunnen bijdragen aan het meer inzichtelijk krijgen van onderlinge verschillen, overeenkomsten en de invloed van lokale culturen. Tenslotte is het een aanbeveling te onderzoeken hoe de uitwerking van de veelzijdig gerichte partijdigheid binnen netwerk- en bestandplaatsingen is.

8. LITERATUURLIJST

- Aartsen, Y., Haans, G., & KleinEntink, M. (2021). *Opgroeien in twee families: Pleegkind zijn samen met ouders en pleegouders*. SWP.
- Aartsen, Y., & Schep, E. (2020). Goede samenwerking tussen ouders en pleegouders bevorderen. Weten is nog geen doen. *Sociaal Werk* 21, 8-11. Geraadpleegd op 26 juli 2022, van <https://surfsharekit.nl/public/99a442ce-316b-492c-966f-fd04f625fa27>.
- Aartsen, Y. (2016). Onderzoeksverslag: *Samenwerking tussen ouders en pleegouders: Dat gaat wel heel ver*. Geraadpleegd op 30 april 2022, van <https://surfsharekit.nl/objectstore/4e049ba8-378e-42cf-b46b-7d1d8144dcb9>.
- Aartsen, Y. (2018). *Pleegkinderen helpen op te groeien in twee families*. Jeugdbeleid 12, 85–90. Geraadpleegd op 25 juli 2022, van <https://doi.org/10.1007/s12451-018-0171-4>.
- Abrahamse, S., Gardeniers, M., & Werner, C. (2019). *Waarom stoppen pleegouders. Onderzoek naar omstandigheden, begeleiding en hoe pleegouders behouden kunnen worden*. Geraadpleegd op 7 november 2022, van <https://www.nji.nl/system/files/2021-04/Waarom-stoppen-pleegouders-Onderzoeksrapport.pdf>.
- Allen, J. G., Fonagy, P., & Bateman, A. W. (2008). *Mentaliseren in de klinische praktijk*. Nieuwezijds.
- Baarda, B., Bakker, E., Boullart, A., Fischer, T., Julsing, M., Peters, V., & Van der Velden, T. (2018). Basisboek Kwalitatief onderzoek. *Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. (4e druk). Noordhoff Uitgevers.
- Baginsky, M., Gorin, S., & Sands, C. (2017). King's College London and Quest Research and Evaluation Ltd. *The fostering system in England: Evidence review Research report*. Geraadpleegd op 4 januari 2023, van

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/629383/The_fostering_system_in_England_Evidence_review.pdf

Boddy, J., Statham, J., Danielsen, I., Geurts, E., Join-Lambert, H., & Euillet, S. (2013).

Beyond Contact. Work with Families of Children Placed Away from Home in Four European Countries. Nuffield Foundation. Geraadpleegd op 24 augustus 2022, van

https://www.nuffieldfoundation.org/wp-content/uploads/2019/12/Beyond-Contact_final-report.pdf.

Boszormenyi-Nagy, I. (2000). *Grondbeginselen van de contextuele benadering.* De Toorts.

Boszormenyi-Nagy, I., & Krasner, B. R. (2005). *Tussen geven en nemen. Over contextuele therapie.* (4e druk). De Toorts.

Breg, A., De Baar, M., De Lange, M., Albrecht, G., & Daamen, W. (2017). *Pleegzorg begeleiden is een vak!* Nederlands Jeugdinstituut & Pi Research.

Butler, M. H., Brimhall, A. S., & Harper, J. M., (2011). A primer on the evolution of therapeutic engagement in MFT: Understanding and resolving the dialectic tension of alliance and neutrality. Part 2 – Recommendations: Dynamic neutrality through multipartiality and enactments. *The American Journal of Family Therapy*, 39 (3), 193-213. Geraadpleegd op 24 augustus 2022, van

<https://doi.org/10.1080/01926187.2010.493112>.

Burwell-Pender, L., & Halinski, K.H. (2008). Enhanced awareness of countertransference.

Journal of Professional Counselling: Practice, Theory & Research, 36 (2), 38-59.

Geraadpleegd op 23 augustus 2022, van

<https://doi.org/10.1080/15566382.2008.12033848>.

- Chateauneuf, D., Turcotte, D., & Drapeau, S. (2017). The relationship between foster care families and birth families in a child welfare context: The determining factors. *Child & Family Social Work*, 23(1), 71-79. Geraadpleegd op 9 augustus 2022, van <https://doi.org/10.1111/cfs.12385>.
- Covey, S. (2010). *De zeven eigenschappen van effectief leiderschap*. Business Contact.
- Damen, W. (2017). *Partnerschap met ouders: Wat werkt*. Nederlands Jeugdinstituut. Geraadpleegd op 29 december 2021, van https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-05/WatWerkt_Partnerschap-met-ouders.pdf.
- Damen, W. (2014). *Ouders, pleegouders en professionals: posities en samenwerking*. Nederlands Jeugdinstituut. Geraadpleegd op 3 januari 2022, van <https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-05/Review-Ouders%2C-pleegouders-en-professionals-posities-en-samenwerking.pdf>.
- De Baat, M., Van den Bergh, P., & De Lange, M. (2015). *Richtlijn Pleegzorg*. Nederlands Jeugdinstituut, Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers, Nederlands Instituut van Psychologen, Nederlandse vereniging voor pedagogen en onderwijskundigen. Geraadpleegd op 29 december 2021, van https://richtlijnenjeugdhulp.nl/wp-content/uploads/2015/08/Richtlijn-Pleegzorg_Onderbouwing_Beveiligd.pdf.
- Defence for Children. (2022). *Kinderrechtenverdrag*. Geraadpleegd op 7 november 2022, van https://wetten.overheid.nl/BWBV0002508/2002-11-18#Verdrag_2.
- Dekker, J. H., Amsing, M., Van der Bij, I., Dekker, M., Grietens, H. W. E., Harder, A., Koedijk, P. C. M., Parlevliet, S., Schreuder, P., Talhout, M., Timmerman, M. C. (2012). *Rijksuniversiteit Groningen, Jeugdzorg in Nederland, 1945-2010. Resultaten van deelonderzoek 1 van de commissie-Samson: Historische schets van de institutionele ontwikkeling van de jeugdsector vanuit het perspectief van het kind en*

- de aan hem/haar verleende zorg. Geraadpleegd op 25 juli 2022, van <https://www.rug.nl/staff/j.j.h.dekker/deelonderzoek-1-jeugdzorg-tekst.pdf>.
- Delft, F. (2015). *Overdracht en tegenoverdracht. Een therapeutisch fenomeen vertaald naar alledaagse psychosociale begeleiding*. (6e druk). Boom Lemma Uitgevers.
- Dercksen, A., & Verplanke, L. (1997). *Geschiedenis van de onmaatschappelijkheidsbestrijding in Nederland, 1914-1970*. (3e druk). Boom Meppel.
- Doornik, A. (2021). *Een taal erbij. Het handboek voor systemisch werken met poppetjes*. Acco learn.
- Epstein, L., & Feiner, A. H. (1979). Countertransference: The Therapist's Contribution to Treatment. 15 (4), 489-513. *Contemporary psychoanalysis*. Geraadpleegd op 8 augustus 2022, van <https://doi.org/10.1080/00107530.1979.10745593>.
- Gelden-Koks, E. (2014). *Ouderschap houdt nooit op*. Augeo.
- Golding, K. S. (2008). *Nurturing attachments. Supporting children who are fostered or adopted*. Jessica Kingsley Publishers.
- Golding, K. S. (2020). The development of DDP-informed parenting groups for parents and carers of children looked after or adopted from care. *Adoption & Fostering* (43) 4, 400-412. Geraadpleegd op 5 oktober 2022 van, <https://doi.org/10.1177/0308575919884883>.
- Golding, K. S. (2017). *Everyday parenting with security and love. Using PACE to provide foundations for attachment*. Jessica Kingsley Publishers.
- Gorter, M., Smit, W., & Werter, A. (2017). *Pleegouder worden? Een onderzoek naar de motieven van aspirant-pleegouders voor pleegouderschap en de beweegredenen om hier (toch) van af te zien*. Nederlands Jeugdinstituut. Regioplan.

- Haans, G., Robbroeckx, L., Hoogeduin, J., & Van Beem-Kloppers, A. (2009). *Ouderbegeleiding bij roldifferentiatie. Ouders helpen bij het invullen van de ouderrol na plaatsing van hun kind in een pleeggezin*. SWP.
- Haans, G. (2017). *Ouderschap zonder opvoederschap*. SWP. Geraadpleegd op 30 april 2022, van https://data.swpportal.com/upload/books/files/pdf.php?hash=db26bcf7feaf2a756550a14e22ace9d5&filename=ouderschap-zonder-opvoederschap_inkijkexemplaar.pdf.
- Heyndrickx, P., De Loof, I., Knip, R., Van Herck, A., & Van Klaveren, W. (2022). *Handboek Contextuele Hulpverlening. Op verhaal komen in de dialoog*. Pelckmans.
- Horvath, A.O., & Luborsky, L. (1993). The role of the Therapeutic Alliance in Psychotherapy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61 (4), 561-573. Geraadpleegd op 8 augustus 2022, van <https://doi.org/0022-006X/93/S3.00>.
- Hughes, D. A. (2021). *Hechttingsgerichte gezinstherapie. Werken aan de basis*. SWP.
- Hughes, D. A. (2018a). *Hechttingsgerichte gezinstherapie. Werkboek*. SWP.
- Hughes, D. A. (2018b). *Building the bonds of attachment*. (3e druk). Rowman & Littlefield.
- Hughes, D. A., Golding, K. S., & Hudson, J. (2019). *Healing relational trauma with attachment-focused interventions*. W.W. Norton & Company.
- Jansen, W. S., & Jansen, G. J. (2020). *Lezen en beoordelen van onderzoek publicaties*. (8e druk). Thieme Meulenhoff.
- KleinEntink, M. (2018). *Veilig, warm en stabiel zo thuis mogelijk*. Geraadpleegd op 26 juli 2022, van <https://www.entrealindenhout.nl/assets/uploads/Documenten/Whitepaper-Onderzoek-Pleeggezin-het-groter-geheel.pdf>
- Maaskant, A., Hermanns, J., & Bos, H. (2007). Het kind tussen pleegouders en ouders. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 46 (7/8), 311-320.

- Maaskant, A., & Reinders, A. (2010). *De zorg voor pleegkinderen*. Bohn Stafleu van Loghum.
- Metcalf, L. (2019). *Marriage & Family therapy. A practice-oriented approach*. (2e druk). Springer publishing company.
- Mulock Houwer, D.Q.R. (1947). *Gezinsverpleging*. (2e druk). Haarlem.
- Nederlands Jeugdinstituut (2019). Richtlijnen jeugd. *Participatie en samenwerken met ouders, pleegkind, pleegouders en professionals*. Geraadpleegd op 29 december 2021, van <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/pleegzorg/participatie-en-samenwerken-met-ouders-pleegkind-pleegouders-en-professionals/ouderparticipatie/>.
- Nederlands Jeugdinstituut (2015a). Richtlijn pleegzorg. *Onderbouwing*. Geraadpleegd op 5 december 2022, van https://richtlijnenjeugdhulp.nl/wp-content/uploads/2015/08/Richtlijn-Pleegzorg_Onderbouwing_Beveiligd.pdf
- Nederlands Jeugdinstituut (2015b). Richtlijn Jeugdhulp en Jeugdbescherming. *Richtlijn Pleegzorg*. Geraadpleegd op 5 december 2022, van https://richtlijnenjeugdhulp.nl/wp-content/uploads/2019/04/Richtlijn_Pleegzorg_Richtlijn_V4_DEF.pdf
- Noordegraaf, M., & Haans, G. (2021). *Samen werken met ouders, gedeeld opvoederschap*. Geraadpleegd op 29 december 2021, van <https://www.pleegzorg.nl/bibliotheek/34-samenwerken/19-samenwerken-met-ouders/175-gedeeld-opvoederschap>
- Onderwaater, A. (2018). *De onverbreekelijke band. Inleiding & ontwikkelingen in de contextuele therapie van Nagy*. (Tiende druk) Pearson.
- Raad van State. (1989). *Wet van 8 augustus 1989, houdende regelen ten aanzien van de jeugdhulpverlening*. Geraadpleegd op 25 juli 2022, van http://nji.nl/nl/Jeugdzorg_Wet-op-de-jeugdhulpverlening_1989.pdf.
- Reukers, J., & Bergenhenegouwen, H. (2022). *Feiten en cijfers over pleegzorg*. Geraadpleegd op 21 juli 2022, van <https://www.pleegzorg.nl/bibliotheek/1-wat-is-pleegzorg/37->

[feiten-en-cijfers-over-](#)

[pleegzorg#:~:text=Aantal%20pleegkinderen,3.996%20kinderen%20de%20pleegzorg%20verlaten.](#)

Rober, P. (2023). *Gezinstherapeut zijn*. Pelckmans.

Rodenburg, R., & Maarel, L. van der, (2016). *Vechten voor je scheiding. Een aanpak voor postrelationele rouw*. Stili Novi.

Savenije, A., Lawick, M.J., van, & Reijmers, E.T.M. (Red) (2020). *Handboek Systeemtherapie*. (5e druk). Boom.

Schep, E., Noordegraaf, M., & Aartsen, Y (2019). Centraal voor het kind: *Werkzame elementen van samenwerking tussen ouders en pleegouders*. CHE, Entrea Lindenhout, Jeugdbescherming Gelderland & Stichting Samen voor het kind. Nederlands Jeugdinstituut. Geraadpleegd op 3 januari 2022, van <https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-05/Review-Ouders%2C-pleegouders-en-professionals-posities-en-samenwerking.pdf>.

Selvini, M. P., Boscolo, L., Cecchin, G., & Prata, G. (1980). Hypothesizing circularity neutrality: Three guidelines for the conductor of the session. *Family Process*, 19 (1), 3-12. Geraadpleegd op 25 juli 2022, van <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.1980.00003.x>.

Strijker, J., & Zandberg, T. J. (2004). Over-leven in de pleegzorg. *Pedagogiek*, 24 (3), 230-245. Geraadpleegd op 26 juli 2022, van <http://www.pedagogiekonline.nl/index.php/pedagogiek/article/viewFile/243/242>.

Van Holen, F., Belenger, L. M., Carlier, E., Potoms, B., & Vanderfaeillie, J. (2017). *Bijdragen van wetenschappelijk onderzoek aan de Vlaamse pleegzorgpraktijk*. Vubpress.

- Van der Horst, F. C. P., LeRoy, H. A., & Van der Veer, R. (2008). “When Strangers Meet”: John Bowlby and Harry Harlow on Attachment Behavior. *Integrative Psychological and Behavioral Science*. 42, 370–388. Geraadpleegd op 25 juli 2022 via <https://doi.org/10.1007/s12124-008-9079-2>.
- Van Ieperen-Schelhaas, K., & Verharen, L. (2011). *Contextuele hulpverlening*. Bohn Stafleu van Loghum.
- Van de Koot-Dees, D., Noordegraaf, M., & Reitsma, B. J. G. (2023). Child of two worlds: How foster care workers perceive their skills in dealing with worldview differences in foster care. *Child & Family Social Work*. 1–12. Geraadpleegd op 28 mei 2023 via <https://doi.org/10.1111/cfs.13037>.
- Van Lieshout, M. (2019). 1876. *Maatschappij tot opvoeding van weezen in het huisgezin. Het ontstaan van de georganiseerde pleegzorg*. Geraadpleegd op 25 juli 2022, van https://www.canonsociaalwerk.eu/nl_jz/details.php?cps=5#:~:text=Op%20zijn%20voorstel%20richtte%20het,georganiseerde%20pleegzorg%20in%20ons%20land.
- Van der Meiden, J. (2021a). De toepasbaarheid van contextuele interventies in systeemtherapie. *Vakblad systeemtherapie*, Jaargang 33 (2), 171-185. Geraadpleegd op 19 oktober 2021, van https://www.tijdschriftsysteemtherapie.nl/inhoud/tijdschrift_artikel/ST-33-2-03/De-toepasbaarheid-van-contextuele-interventies-in-systeemtherapie
- Van der Meiden, J. (2021b). *Van Contextuele theorie naar praktijk*. Coutinho.
- Van der Wiel, K. (2019). *Weeshuizen. Kraamkamers van jeugdzorg*. Geraadpleegd op 25 juli 2022, van https://www.canonsociaalwerk.eu/nl_jz/details.php
- Van Zon, A. (2018). *Gedeeld opvoederschap, een groots gebaar!* Geraadpleegd op 26 juli 2022, van <https://www.defenceforchildren.nl/media/3117/mulock-houwer-lezing-2018-pleegzorg.pdf>.

Watkins, H. (2014). *Therapeutic Alliance in Couple and Family Therapy: Therapist Experiences and Perspectives on Multidirected Partiality*. Geraadpleegd op 20 juli 2022, van <http://hdl.handle.net/10214/8356>.

9. BIJLAGEN

Bijlage 1: Wervingsmail respondenten

Hoi hallo,

Bedankt dat je even de tijd wilt nemen om deze mail te lezen.

Mijn naam is Gwen Kemperman en ik ben werkzaam als pleegzorgwerker binnen het team Liemers-Rijnoever. Naast mijn werk volg ik de Master Contextuele Benadering. Vanuit deze hoek mail ik jou.

Ik start deze maand met de voorbereidingen voor het uitvoeren van een onderzoek binnen de pleegzorg bij entrea lindenhout. Hiervoor ben ik op zoek naar 9 medewerkers (met verschillende dienstjaren), die mij hierbij willen ondersteunen.

Mijn onderzoek gaat over hoe wij als pleegzorgwerkers de methode meervoudige partijdigheid inzetten in onze gezinnen. Wanneer wij hier meer zicht op krijgen, kunnen we de training nog beter laten aansluiten op de behoeften van ons als pleegzorgwerkers én die van onze cliënten. Waardoor de kwaliteit van onze dienstverlening zich verder kan ontwikkelen en verbeteren. Dit wil dus zeggen dat jouw stem als pleegzorgwerker binnen dit onderzoek erg belangrijk is.

Nu denk je misschien: “Leuk, maar wat vraagt dit dan van mij?”

Ik vraag van jou 3 contactmomenten.

1. Een interview met mij
2. Toestemming om bij 1 van jouw gesprekken te mogen zijn
3. Een nabespreking van dat gesprek met mij

Ik realiseer mij dat wat ik vraag een behoorlijke mate van kwetsbaarheid in zich meedraagt. Hiervoor is aandacht en vooral veel respect. Wat je laat zien is vanuit de onderzoek kant geen beoordeling in goed of fout. De observatie draagt bij aan de bewustwording van wat we zeggen dat we doen en wat we daadwerkelijk doen. Het verschil hiertussen is de sleutel om de training nog beter aan te sluiten aan de praktijk. Schrikt het voorgaande je niet af en ben je nieuwsgierig naar hoe jij uiting geeft aan de veelzijdig gerichte partijdigheid? Dan ben ik op zoek naar jou.

Ik ben op zoek naar:

- 3 pleegzorgwerkers die minder dan 5 jaar in dienst zijn
- 3 pleegzorgwerkers die tussen de 5 en 10 jaar in dienst zijn
- 3 pleegzorgwerkers die meer dan 10 jaar in dienst zijn

Ik hoop dat ik jouw mail mag ontvangen en dat we samen uitvoering kunnen geven aan dit onderzoek.

Met vriendelijk groet,
Gwen Kemperman

Bijlage 2: Toestemmingsverklaring (Informed consent)

Betreft: onderzoek naar meervoudige partijdigheid binnen pleegzorg

Respondent

Ik verklaar hierbij op voor mij duidelijke wijze te zijn ingelicht over de aard, methode en doel van het onderzoek.

Ik begrijp dat:

☐ ik mijn medewerking aan dit onderzoek kan stoppen op ieder moment en zonder opgave van

reden

☐ gegevens anoniem worden verwerkt, zonder herleidbaar te zijn tot de persoon

☐ de opname vernietigd wordt na uitwerking van het interview

Ik verklaar dat ik:

☐ geheel vrijwillig bereid ben aan dit onderzoek mee te doen

☐ de uitkomsten van dit interview verwerkt mogen worden in een verslag of wetenschappelijke

publicatie

☐ toestemming geef om het interview op te laten nemen door middel van een voice-recorder en of

videocamera

Handtekening:

Naam:

Datum:

Onderzoeker

Ik heb mondeling toelichting verstrekt over de aard, methode en doel van het onderzoek. Ik verklaar mij bereid nog opkomende vragen over het onderzoek naar vermogen te beantwoorden.

Handtekening:

Naam:

Datum:

Bijlage 3: Kenmerken respondenten

Geïnterviewde	Jaren in dienst	Leeftijd	Geslacht	Pleegzorgvorm bij observatie
1	10	45	v	Bestandpleegzorg
2	6	42	v	Bestandpleegzorg
3	4	31	v	Bestandpleegzorg
4	19	63	v	Netwerkpleegzorg
5	0.7 jaar	26	v	
6	3	50	v	Netwerkpleegzorg
7	0.3 jaar	27	v	Netwerkpleegzorg
8	0.3 jaar	28	v	Bestandpleegzorg

Bijlage 4: Leidraad eerste interview met pleegzorgwerkers

Leidraad voor eerste interview met pleegzorgwerkers ten behoeve van het onderzoek in het kader van de Master Contextuele Benadering

Aandachtspunten en afspraken vooraf en achteraf:

- Haal adem voor je start.
- Stel de ander op zijn/haar gemak.
- Creëer een ontspannen sfeer.
- Leg de nadruk op de verbinding in het contact en minder op de leidraad. Gebruik de leidraad alleen voor het structureren van het interview.
- Doel is om helder te krijgen hoe veelzijdig gerichte partijdigheid door hen vormgegeven wordt in de praktijk. Wanneer er afgeweken wordt van het onderwerp, probeer dan weer terug te leiden naar het onderwerp. Dit kan door aan te geven: Dit is ook zeer interessant, maar ik zou nu weer terug willen gaan naar het onderwerp. Blijf respectvol.
- Sommige vragen kunnen meerdere bruikbare antwoorden opleveren die mogelijk ook andere vragen al beantwoorden. Sluit aan en vraag goed door, zodat je beide vragen goed beantwoord krijgt. Deze andere vraag kun je verderop in de lijst overslaan.

Introductie voorafgaand aan het interview

De introductie gaat van start aan de hand van vijf steekwoorden:

1. MCB introduceren; je geeft aan vanuit welke hoedanigheid je dit onderzoek doet.
 2. Belang interview; je geeft aan wat het belang is van dit interview, waar gaat het onderzoek over?
 3. Structuur interview; leg uit wat de geïnterviewde kan verwachten.
 4. Anonimiseren interview; leg uit dat er gewerkt wordt vanuit anonimiteit en dat men zich vrij kan voelen om alles te zeggen.
 5. Opname door gebruik van video en geluidsopname; uitleggen wat de bedoeling is van de opnames (zorgvuldigheid)
- **Vervolgens leg je de toestemmingsverklaring voor, je leest deze voor en laat deze twee keer ondertekenen (één is voor de geïnterviewde zelf). Zet hierna de camera/geluidsopname aan.**

Voorbeeldtekst

Bedankt dat je hebt aangegeven mee te willen werken aan dit onderzoek naar veelzijdig gerichte partijdigheid in pleegzorg. Mijn naam is Gwen Kemperman. Vanuit de hoedanigheid van master student zijnde aan de CHE in Ede geef ik uitvoering aan dit onderzoek.

Het doel van dit eerste interview is om jouw visie en uitvoering op veelzijdig gerichte partijdigheid te bespreken. Daarin ben ik benieuwd naar wat jij verstaat onder veelzijdig gerichte partijdigheid, hoe jij hier in jouw praktijk wel en niet uitvoert aan geeft. Wat je hier persoonlijk lastig vindt en wat je er lastig aan vindt in de praktijk. Daarnaast ben ik benieuwd naar wat deze werkwijze jou eventueel oplevert persoonlijk en in je praktijk.

Dit interview wil ik opnemen met de voice-recorder, zodat ik alles kan opschrijven. In totaal heb ik acht eerste interviews, door alles naast elkaar te leggen, kan ik alle gegevens goed vergelijken en kan ik niets door elkaar halen. Hierbij is het belangrijk te zeggen dat je naam en andere herkenbare gegevens geanonimiseerd worden. Nadat ik het interview heb uitgetypt zal ik het interview verwijderen.

Je mag van mij verwachten dat ik respectvol met je informatie omga. De informatie wordt alleen gebruikt ten behoeve van dit onderzoek. Door jullie informatie kunnen wij de begeleiding aan pleegzorgwerkers verbeteren, daarom is jullie inbreng voor mij van groot belang.

Als dit voor jou allemaal helder is en je verder geen vragen hebt, dan wil ik graag doorgaan naar het doorspreken en het ondertekenen van het toestemmingsformulier en dan gaan we daarna direct van start. Klaar voor?!

Topics	Vragen	Doorvragen	Aanvullingen
Introductie Ik wil eerst even met je stil staan bij in hoeverre je bekend bent met de term veelzijdig gerichte partijdigheid. Om zo een beeld te krijgen bij wat je ervan weet.	In hoeverre ben je bekend met de term veelzijdig gerichte partijdigheid? Wat betekent veelzijdig gerichte partijdigheid voor jou? Heb je de training meervoudige partijdigheid gevolgd?	Welke toegevoegde waarde brengt het jou of brengt het misschien geen toegevoegde waarde? Wat heb je uit de training gehaald? Waarom heb je hem (nog niet) gevolgd	
Praktische uitvoering	Hoe geef je uitvoering aan veelzijdig gerichte partijdigheid? Hoe verdeel jij de beurten in een gesprek? Kun je een voorbeeld hiervan noemen? Hoe geef jij erkenning in een gesprek? Ben je wel eens vermijdend in gesprekken?	Hoe bewust ben je van jouw inzet en hoe merk je dit? Wat zie je bij de ander gebeuren als je dit inzet? Wat maakt dat je vermijdend wordt? Wat merk je dan aan jezelf. Wat levert dit jou op en wat levert het je client op?	Wat levert het de ander op in zijn situatie als jij erkenning geeft? Wat zeg je op een moment dat een

	Hoe ga je om met lastige gesprekken? Kun je een voorbeeld geven van wat voor jou een lastig gesprek was en wat hierin het voor jou lastig maakte?	Hoe ben je hiermee om gegaan? Wat zijn voor jou lastige onderwerpen? Hoe zorg jij dat lastige onderwerpen wel of niet op tafel komen?	lastig onderwerp naar boven komt? Als je teruggaat naar zo'n voorbeeld, hoe zag dit er dan uit? Wat zei jij, wat de ander?
Belemmerende factoren	Waar zit de uitdaging in het meerzijdig partijdig te zijn? Hoe ben je hierin opgeleid? Welke factoren belemmeren je om uitvoering te geven aan veelzijdig gerichte partijdigheid?	Loop je weleens vast in het meerzijdig partijdig zijn en waarin? Waar loop je dan in vast en hoe merk je dit? Hoe ga je er dan mee om?	Heb je hier een scholingsbehoefte in? Hoe zou deze er volgens jou uit moeten zien?
Bevorderende factoren	Wat vindt je prettig aan het werken met veelzijdig gerichte partijdigheid?	Wat levert het je op om met veelzijdig gerichte partijdigheid te werken?	
Tegenoverdracht	Hoe ben jij bedacht op tegenoverdracht?	Hoe probeer jij tegenoverdracht te voorkomen of te herstellen?	
Ervaringsdeskundigheid	Maak jij wel eens gebruik van je eigen persoonlijke ervaringen?	Wanneer wel/niet? Wat is je afweging hierin? Hoe maak je hier gebruik van, kun je hier een voorbeeld van geven? Wat waren je afwegingen om je eigen ervaring wel of niet in te zetten? Wat heeft het je client opgeleverd dat je dit wel of niet deed?	

Leidraad voor observatie met pleegzorgwerkers (en cliënten) ten behoeve van het onderzoek in het kader van de Master Contextuele Benadering

Aandachtspunten en afspraken vooraf en achteraf:

- Haal adem voor je start.
- Stel de ander op zijn/haar gemak.
- Creëer een ontspannen sfeer.
- Leg de nadruk op de verbinding in het contact en minder op de leidraad. Gebruik de leidraad alleen voor het structureren van het interview.
- Doel is om helder te krijgen hoe veelzijdig gerichte partijdigheid door hen vormgegeven wordt in de praktijk.
- Gesprek duurt ongeveer 30 minuten

Introductie voorafgaand aan het interview

De introductie gaat van start aan de hand van vijf steekwoorden:

1. MCB introduceren; je geeft aan vanuit welke hoedanigheid je dit onderzoek doet.
 2. Belang observatie; je geeft aan wat het belang is van deze observatie, waar gaat het onderzoek over?
 3. Anonimiseren verwerking observatie; leg uit dat er gewerkt wordt vanuit anonimiteit en dat men zich vrij kan voelen om alles te zeggen.
- **Vervolgens leg je de toestemmingsverklaring voor, je leest deze voor en laat deze drie keer ondertekenen (één is voor de pleegzorgwerker en één is voor de cliënt).**

Voorbeeldtekst

Fijn dat je mee wilt werken aan dit tweede onderdeel van het onderzoek naar hoe pleegzorgwerkers uiting geven aan de veelzijdig gerichte partijdigheid.

Het doel van dit tweede onderdeel is om te zien hoe jij in de praktijk wel en niet uiting geeft aan veelzijdig gerichte partijdigheid. Dit onderdeel wil ik observeren. Ik zal geen onderdeel zijn van jouw gesprek.

In totaal zal ik bij acht gesprekken van ongeveer 30 minuten aanwezig zijn. Ik zal hierbij een observatielijst hanteren. Deze zal ik na alle gesprekken naast elkaar leggen om zo de gegevens te vergelijken. Hierbij is het belangrijk te zeggen dat je naam en andere herkenbare gegevens geanonimiseerd worden.

Je mag van mij verwachten dat ik respectvol met je informatie omga. De informatie wordt alleen gebruikt ten behoeve van dit onderzoek. Door jullie informatie kunnen wij de begeleiding aan pleegzorgwerkers verbeteren, daarom is jullie inbreng voor mij van groot belang.

Als dit voor jou allemaal helder is en je verder geen vragen hebt, dan wil ik graag doorgaan naar het doorspreken van het toestemmingsformulier en dan kun je van start gaan zodra je

daar klaar voor bent. Ik heb voor jou een tekst gemaakt die je kan gebruiken om aan je cliënt(en) te vertellen over mijn aanwezigheid.

Uitleg observatie aan cliënten, vanuit perspectief pleegzorgwerker-respondent

Ik doe mee aan een onderzoek naar de inzet van de methode meervoudige partijdigheid binnen pleegzorg. Meervoudige partijdigheid wil zeggen, partijdig kunnen zijn met iedereen aan- en afwezig tijdens een gesprek. Waarin ik iedereen de gelegenheid geef om zijn of haar verhaal te doen.

Ik heb hiervoor een collega van mij die bij het gesprek aanwezig is. Zij is geen onderdeel van het gesprek en zij zal alleen letten op wat ik doe, zodat ik daarop kan reflecteren. Op deze manier kan ik kijken hoe ik meervoudig partijdig ben en hoe ik jullie nog meer recht kan doen. Is dit voor jullie oké?

Als dit voor jullie oké is, dan is het goed om een toestemmingsformulier te ondertekenen, waarin jullie anonimiteit en privacy gewaarborgd is.

Leidraad voor tweede interview met pleegzorgwerkers ten behoeve van het onderzoek in het kader van de Master Contextuele Benadering

Aandachtspunten en afspraken vooraf en achteraf:

- Haal adem voor je start.
- Stel de ander op zijn/haar gemak.
- Creëer een ontspannen sfeer.
- Leg de nadruk op de verbinding in het contact en minder op de leidraad. Gebruik de leidraad alleen voor het structureren van het interview.
- Doel is om helder te krijgen hoe zij zelf terugkijken op hun inzet in de veelzijdig gerichte partijdigheid in de praktijk. Wanneer er afgeweken wordt van het onderwerp, probeer dan weer terug te leiden naar het onderwerp. Dit kan door aan te geven: Dit is ook zeer interessant, maar ik zou nu weer terug willen gaan naar het onderwerp. Blijf respectvol.
- Sommige vragen kunnen meerdere bruikbare antwoorden opleveren die mogelijk ook andere vragen al beantwoorden. Sluit aan en vraag goed door, zodat je beide vragen goed beantwoord krijgt. Deze andere vraag kun je verderop in de lijst overslaan.

Introductie voorafgaand aan het interview

De introductie gaat van start aan de hand van vijf steekwoorden:

1. MCB introduceren; je geeft aan vanuit welke hoedanigheid je dit onderzoek doet.
 2. Belang interview; je geeft aan wat het belang is van dit interview, waar gaat het onderzoek over?
 3. Structuur interview; leg uit wat de geïnterviewde kan verwachten.
 4. Anonimiseren interview; leg uit dat er gewerkt wordt vanuit anonimiteit en dat men zich vrij kan voelen om alles te zeggen.
 5. Opname door gebruik van video en geluidsopname; uitleggen wat de bedoeling is van de opnames (zorgvuldigheid)
- **Vervolgens leg je de toestemmingsverklaring voor, je leest deze voor en laat deze twee keer ondertekenen (één is voor de geïnterviewde zelf). Zet hierna de camera/geluidsopname aan.**

Voorbeeldtekst

Bedankt dat je de tijd hebt genomen om naar dit laatste interview te komen. Het doel van dit derde en laatste interview is om jouw visie en uitvoering op veelzijdig gerichte partijdigheid te bespreken. Dit gaan we doen aan de hand van mijn observaties van jouw gesprek.

In dit interview zou ik wat dieper in willen gaan op jouw motieven om wel of niet veelzijdig gericht partijdig te zijn. Wat je hier persoonlijk lastig in vindt en wat je er lastig aan vindt in jouw praktijkvoorbeeld. Daarnaast ben ik benieuwd naar wat deze werkwijze jou eventueel oplevert persoonlijk en in je praktijkvoorbeeld.

Dit interview wil ik opnemen op de telefoon, zodat ik alles kan opschrijven. In totaal heb ik acht derde interviews, door alles naast elkaar te leggen, kan ik alle gegevens goed vergelijken en kan ik niets door elkaar halen. Hierbij is het opnieuw belangrijk te zeggen dat je naam en andere herkenbare gegevens geanonimiseerd worden. Nadat ik het interview heb uitgetypt zal ik het interview verwijderen.

Je mag van mij verwachten dat ik respectvol met je informatie omga. De informatie wordt alleen gebruikt ten behoeve van dit onderzoek. Door jullie informatie kunnen wij de begeleiding aan pleegzorgwerkers verbeteren, daarom is jullie inbreng voor mij van groot belang.

Als dit voor jou allemaal helder is en je verder geen vragen hebt, dan wil ik graag doorgaan naar het doorspreken en het ondertekenen van het toestemmingsformulier en dan gaan we daarna direct van start. Klaar voor?!

Topics	Vragen	Doorvragen	Aanvullingen
Ervaringsdeskundigheid	Heb je tijdens het gesprek gebruik gemaakt van je persoonlijke ervaringen? Hoe was het voor jou om je persoonlijke ervaring in te zetten? Wat heeft de inzet van jouw ervaring de cliënten opgeleverd? Wat heeft de inzet van jouw ervaring jezelf opgeleverd?	Welke overwegingen heb je gemaakt om jouw ervaringen wel of niet in te zetten? Naar aanleiding van deze ervaring, zou je jouw ervaring vaker inzetten? Wat maakt dat je dit wel of niet vaker zou doen?	Hoe kijk je terug op het gesprek?
Tegenoverdracht	Als je de fragmenten terug haalt, zijn er dan voor jou momenten waarop je tegenoverdracht hebt toegepast? Welke effect zie je bij de cliënten wanneer dit gebeurt? Wat doet dit met de verbinding die je hebt met de cliënten?	Welke ondersteuning zou je wensen bij tegenoverdracht vanuit de organisatie? Op een gegeven moment zag ik je ... en dat ... doen, wat gebeurde er toen met jou? Als je terugkijkt naar het gesprek, zijn er dan dingen die anders of hetzelfde zou doen de	Zijn er situaties van tegenoverdracht die in het verleden hebben plaatsgevonden? Hoe ben je hiermee om gegaan? Welk effect heeft dit gehad op de verbinding met jouw cliënten?

		volgende keer? Welke dingen?	
Wanneer wel en niet veelzijdig partijdig, welke keuze ligt hieraan tegengrondslag	Waar denk jij dat je jezelf terugtrekt uit de veelzijdig gerichte partijdigheid? Welke invloed heeft dit op het verloop van het gesprek? Hoe ben je teruggekomen in de veelzijdig gerichte partijdigheid?	Kun je aangeven wat reden is dat je de veelzijdig gerichte partijdigheid staakt?	
Conflicten	Heb je in dit gesprek conflicten ervaren? Kun je beschrijven wat voor jou als een conflict heeft gevoeld? Hoe was dit voor jou? Hoe ben je hiermee om gegaan?	Wat zag je bij de ander gebeuren? Kon je de ander bereiken? Hoe heb je dat gedaan? Welk effect heeft dit conflict op jullie relatie?	Waar zou de organisatie jou hierin kunnen ondersteunen?
Non-verbaal	Wat hoor je aan jezelf, wat je niet had verwacht van jezelf te zullen horen? Wat neem je mee uit het horen van deze observatie? Waar ben je jezelf bewust van geworden?	Waar zou de organisatie jou in kunnen ondersteunen met betrekking tot deze punten?	
Overig	Zijn er nog onderwerpen, opvallend heden, thema's die je zou willen bespreken of die ik mee kan nemen in het onderzoek?		

Bijlage 7: Systematische observatie

Datum gesprek: Respondentnummer:			
Thema's veelzijdig gerichte partijdigheid	Past toe	Past niet toe	Hoe
Empathie			
Pleegzorgwerker helpt betrokkenen te focussen op gedrag achter gedrag			
Pleegzorgwerker is nieuwsgierig naar gedrag achter gedrag			
Pleegzorgwerker sluit aan bij de ervaring van de betrokkenen			
Pleegzorgwerker toont medeleven			
Pleegzorgwerker benoemt wat ze ziet en hoort bij de ander			
Pleegzorgwerker maakt gebruik van verbale communicatie			
Pleegzorgwerker maakt gebruik van non-verbale communicatie			
Krediet geven			
Pleegzorgwerker geeft erkenning voor geleden onrecht			
Pleegzorgwerker geeft erkenning voor opgedaan recht			
Pleegzorgwerker geeft betekenis aan de opgedane ervaring			
Pleegzorgwerker heeft oog voor de balans tussen 'geven en ontvangen'			
Verwachting			
Pleegzorgwerker ondersteunt betrokkenen te geven om de ander			
Pleegzorgwerker ondersteunt de betrokkenen te luisteren naar de ander			

Pleegzorgwerker stimuleert tot nieuwsgierigheid naar gedrag en motieven onderling			
Pleegzorgwerker bevordert herstelgedrag, door te kijken naar betekenis gedrag			
Pleegzorgwerker ondersteunt betrokkenen bij het geven van erkenning			
Alomvattendheid			
Pleegzorgwerker geeft beurten			
Pleegzorgwerker laat betrokkenen uitpraten en wijst hen hierop			
Pleegzorgwerker geeft iedereen in het gesprek aan/afwezig ruimte om te spreken			
Timing			
Pleegzorgwerker geeft meest gekwetste betrokkene het eerste woord			
Pleegzorgwerker zet interventie in aansluitend aan de inhoud van het gesprek			
Pleegzorgwerker vertraagt om stil te staan bij opgedane ervaring			
Ervaringsdeskundigheid			
Pleegzorgwerker maakt gebruik van eigen ervaring			
Pleegzorgwerker maakt geen gebruik van eigen ervaring			
Pleegzorgwerker maakt gebruik van tegenoverdracht			
Belemmerende factoren			
Pleegzorgwerker verlaat het veelzijdig gericht partijdig zijn			
Pleegzorgwerker geeft ruimte aan conflicten/lastige onderwerpen			
Pleegzorgwerker is vermijdend in het ruimte geven aan conflicten/lastige onderwerpen			

Bijlage 8: Codering en sub-codering

Kern-label 1: Definitie veelzijdig gerichte partijdigheid

Sub-labels	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	R8
Op welke wijze zetten pleegzorgwerkers VZP in	1:3 1:9	2:5	3:5 3:6	4:26	5:3	6:4	9:9	8:8
Wat verstaan pleegzorgwerkers onder VZP	1:2	2:2	3:30	4:3	5:1	6:4	9:2	8:4

Kern-label 2: Hoe bevordert de pleegzorgwerker de empathie

Sub-labels	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	R8
Pleegzorgwerker benoemt wat ze ziet en hoort bij de ander	20:5	2:28 19:5	18:5	23:6 24:6		6:30 21:5	16:5	15:5
Pleegzorgwerker helpt betrokkenen te focussen op gedrag achter gedrag	1:24 20:1	19:1	18:1	23:1		21:1	16:1	15:1
Pleegzorgwerker is nieuwsgierig naar gedrag achter gedrag	1:11 1:46 10:1 10:2 10:20 10:21 20:2	2:13 2:29 19:2	3:6 3:15 12:7 12:11 18:2	4:11 4:12 23:2	5:1 5:3	6:4 6:6 6:13 21:2	9:18 9:23 13:19 16:2	8:10 15:2
Pleegzorgwerker maakt gebruik van non-verbale communicatie	20:7	19:7	18:7	23:4 23:8 23:32		21:7	16:7	15:7
Pleegzorgwerker maakt gebruik van verbale communicatie	20:6	19:6	18:6	23:7		21:6	16:6	15:6
Pleegzorgwerker sluit aan bij de ervaring van de betrokkenen	1:11 1:14 1:16 1:17	2:4 2:13 2:19 2:25	3:8 3:25 12:6 18:3	4:10 4:16 23:3	5:3 5:6 5:9 5:12	6:7 6:12 6:18 21:3	9:16 9:20 9:24 16:3	8:1 8:18 14:4 14:7

	1:39 1:55 1:65 10:10 20:3	2:27 19:3						15:3
Pleegzorgwerker toont medeleven	1:13 10:1 20:4	2:8	3:15 12:3 18:4	4:15 4:16 23:4	5:2 5:3	6:5 6:10 6:12 21:4	13:18 16:4	14:4 15:4

Kern-label 3: Hoe bevordert de pleegzorgwerker de erkenning

Sub-labels	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	R8
Pleegzorgwerker bevordert herstelgedrag, door te kijken naar betekenis gedrag	20:15	19:16	18:15	23:17		21:16	16:15	15:15
Pleegzorgwerker geeft betekenis aan de opgedane ervaring	1:70 20:10	19:10	3:9 18:10	23:11		21:10 21:11	16:10	15:10
Pleegzorgwerker geeft erkenning voor geleden onrecht	1:29 1:54 1:73 20:8	2:7	12:17 18:8	4:30 23:9	5:3	6:7 21:8 22:9	9:10 16:8	8:10 8:12 15:8
Pleegzorgwerker geeft erkenning voor opgedaan recht	1:74 10:36 10:39 20:9	19:9	3:8 18:9	4:14 23:10 24:7	5:4	21:9 22:10	16:9	8:10 15:9 15:27
Pleegzorgwerker heeft oog voor de balans tussen 'geven en ontvangen'	1:6 1:11 1:14 1:20 1:52 1:55 18:11 20:11	2:18 2:24 2:27 11:4 11:6 19:11	3:18 3:19 12:8 18:11	4:15 4:24 23:10 23:12	5:4 5:6 5:8 5:9	6:6 6:11 6:13 6:24 21:12	9:7 9:9 9:15 9:20 13:4 13:7 16:11	8:10 8:15 8:16 14:5 14:8 15:11

Kern-label 4: Hoe houdt de pleegzorgwerker rekening met de onderliggende verwachtingen

Sub-labels	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	R8
Pleegzorgwerker ondersteunt betrokkenen bij het	20:16	19:13	18:16	23:18		21:17	16:16	15:16

geven van erkenning								
Pleegzorgwerker ondersteunt betrokkenen te geven om de ander	1:67 10:21 20:12	2:14	3:4 18:12	4:11 23:14		6:33 21:13	9:18 16:12	8:5 15:12
Pleegzorgwerker ondersteunt de betrokkenen te luisteren naar de ander	20:13	19:14	18:13	23:15		21:14	16:13	15:13
Pleegzorgwerker stimuleert tot nieuwsgierigheid naar gedrag en motieven onderling	1:24 1:37 1:47 20:14	2:13 19:15	3:33 18:14	4:10 23:16	5:8	6:26 6:27 21:15	9:13 13:9 16:14	8:20 14:7 15:14

Kern-label 5: Welke rol heeft alomvattendheid in de gesprekken

Sub-labels	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	R8
(On)partijdigheid van de pleegzorgwerker	1:7 1:8 1:46 10:10 10:14 10:21 10:24	2:3 2:6 2:17	3:2 3:6	4:4 4:5	5:1 5:2 5:3	6:2 6:4 22:3 22:5	9:3 9:6 13:2 13:3 13:14 13:22	8:7 14:2
Houding pleegzorgwerker	1:17 1:18 1:39 1:41 1:44 10:12 10:18	2:5 2:8 2:10 2:12 2:13 2:18 11:4 11:5	3:6 3:7 3:8 3:10 3:11 3:13 12:2 12:3	4:4 4:11 4:13 4:17 4:22 24:5	5:2 5:3 5:6 5:9 5:10	6:3 6:4 6:5 6:9 6:12 6:13 6:14 6:15	9:5 9:6 9:13 9:15 9:16 9:20 9:23 9:26 13:2	8:12 8:14 8:17 8:18 8:23 14:1 14:3 14:4 14:7
Kwetsbaar durven zijn in gesprek	1:39 1:41 1:54 1:57 10:13	2:25	3:26 12:3	4:12 4:24	5:5 5:11 5:12	6:17 6:18	9:13 9:15 9:16	8:12 8:16

Pleegzorgwerker geeft iedereen in het gesprek aanwezig ruimte om te spreken	1:11 1:38 1:48 1:55 1:79 10:13 10:22 20:19	2:4 2:18 2:19 19:19	3:3 3:4 3:6 3:7 3:13 3:14 18:19	4:5 4:8 4:10 4:12 4:18 23:22	5:3 5:8 5:12	6:2 6:3 6:4 6:10 6:12 21:20	9:18 9:24 13:4 13:19 16:19	8:5 8:17 14:1 14:4 14:8 15:19
Pleegzorgwerker geeft meest gekwetste betrokkene het eerste woord	1:3 1:6 1:39 1:46 10:18 10:22 20:20	11:6 19:20	3:6 3:28 12:2 12:3 12:7 12:9 12:10 12:12 12:15 12:16 18:20	4:10 4:12 4:16 4:18 4:19 23:23	5:3 5:12	6:2 6:3 6:9 6:12 21:21 22:8	9:7 9:10 9:16 9:24 13:4 16:20	8:21 15:20

Kern-label 6: Hoe geeft de pleegzorgwerker uiting aan de timing

Sub-labels	R1	R2	R3	R4	R6	R7	R8
Pleegzorgwerker geeft beurten	1:11 1:34 10:16 10:17 10:23 20:17	2:6 2:14 2:19 19:17	3:7 12:1 12:3 12:6 12:10 12:12 18:17	4:12 4:17 23:21	6:6 21:18	13:11 13:13 13:14 16:17	8:9 15:17
Pleegzorgwerker laat betrokkenen uitpraten en wijst hen hierop	20:18	19:18	18:18	23:20	21:19	16:18	15:18
Pleegzorgwerker vertraagt om stil te staan bij opgedane ervaring	20:22	19:22	18:22	23:25 23:33	21:24	16:22	15:22
Pleegzorgwerker zet interventie in aansluitend aan de inhoud van het gesprek	1:72 1:75 20:21	19:21	12:12 18:21	23:24	21:22 21:23	16:21	15:21

Kern-label 7: Belemmerende factoren binnen de veelzijdig gerichte partijdigheid

Sub-labels	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	R8
Moeilijkheden binnen MZP	1:14 1:17 1:20 1:53 1:55	2:5 2:11 2:13 2:26	3:6 3:10 3:13 3:15 3:22	4:8 4:11 4:14 4:16 4:17 4:19 4:21 4:23	5:5 5:7	6:10 6:12 6:14 6:16	9:17 9:35 13:2	8:17 14:4 14:7
Pleegzorgwerker geeft ruimte aan conflicten/lastige onderwerpen	1:17 1:18 1:20 1:41 1:44 1:46 1:52 1:53 10:13 10:25 10:32 20:27	2:4 2:5 2:10 2:11 2:13 2:14 2:15 2:24 2:26 11:6 19:27	3:6 3:10 3:11 3:12 3:13 3:14 3:22 3:23 12:3 12:13 18:27	4:5 4:9 4:10 4:11 4:12 4:14 4:16 4:17 4:18 4:19 4:23 23:30	5:3 5:5 5:6 5:7 5:9	6:9 6:10 6:11 6:12 6:14 6:15 6:17 21:29 22:4	9:13 9:14 9:15 9:16 9:17 9:18 9:20 9:21 9:24 13:2 13:10 16:26	8:8 8:14 8:15 8:17 8:18 8:21 8:22 14:1 14:4 14:8 15:26
Pleegzorgwerker is vermijgend in het ruimte geven aan conflicten/lastige onderwerpen	1:18 1:76 20:28	2:10 2:11 2:12 19:28	3:11 3:12 3:35 18:28	4:12 23:31		6:37 6:38 21:30	9:15 9:36 16:27	8:30
Pleegzorgwerker maakt gebruik van tegenoverdracht	1:17 1:37 1:44 1:51 1:52 1:53 1:55 10:30 10:31 10:34	2:10 2:11 2:20 2:22 2:26 11:3 19:25	3:11 3:12 3:21 3:22 3:23 18:25	4:10 4:14 4:17 4:19 4:22 4:23 23:28 24:1 24:3	5:5 5:7 5:9 5:10 5:11	6:9 6:10 6:12 6:14 6:15 6:16 6:17 21:27 22:2 22:6	9:15 9:16 9:20 9:23 13:2 13:21 16:24	8:18 8:20 8:22 8:23 14:1 14:6 14:7 15:24
Pleegzorgwerker verlaat het veelzijdig gericht partijdig zijn	20:26	19:26	18:26	23:29		21:28	16:25	15:25

Kern-label 8: Bevorderende factoren binnen de veelzijdig gerichte partijdigheid

Sub-labels	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	R8
Bespreken team	1:20 1:39		3:23		5:6		9:16	8:18
Helpende factoren	1:3 1:14	2:9 2:14	3:3 3:6	4:11 4:16	5:3 5:8	6:2 6:3		8:19

	1:46 1:49 1:60	2:17 2:18 2:19	3:8 3:17 3:25	4:20	5:12	6:13 6:18		
Pleegzorgwerker maakt gebruik van eigen ervaring	1:4 1:53 1:56 1:57 1:58 1:78 10:12 10:27 10:28 20:23	2:1 2:10 2:11 2:12 2:16 2:24 2:25 11:2 11:5 19:23	3:1 3:11 3:13 3:14 3:18 3:22 3:23 3:24 3:25 3:26 12:1 12:2 18:23	4:7 4:12 4:14 4:16 4:18 4:19 4:24 23:26 24:2 24:4	5:2 5:5 5:7 5:9 5:11 5:12	6:2 6:9 6:10 6:11 6:15 6:16 6:17 6:18 21:25 22:1	9:1 9:15 9:22 9:25 9:26 9:27 13:2 16:23	8:1 8:20 8:22 8:23 8:24 14:1 14:3 14:4 14:7 15:23
Pleegzorgwerker maakt geen gebruik van eigen ervaring	20:24	19:24	18:24	23:27		21:26		
Tip ter verandering	1:45 10:33	2:4 2:16 11:7	3:2 3:16	4:8 4:14 4:16	5:9			
Training MZP	1:5	2:2	3:2	4:6	5:1	6:1	9:2 9:4	8:6

Bijlage 9: Definitie kern-labels

Definitie veelzijdig gerichte partijdigheid

De wijze waarop pleegzorgwerkers het begrip veelzijdig gerichte partijdigheid ervaren.

Hoe bevordert de pleegzorgwerker de empathie

De wijze waarop de pleegzorgwerkers uiting geven aan hun inlevingsvermogen binnen de hulpverleningsrelatie.

Hoe bevordert de pleegzorgwerker de erkenning

De manier waarop de pleegzorgwerkers aandacht hebben voor de gegeven zorg, verdienste of betrokkenheid vanuit de cliënten.

Welke rol heeft alomvattendheid in de gesprekken

De wijze waarop de pleegzorgwerker rechtvaardigheid in de relaties brengt. Hoe zorgt zij ervoor dat 'de dader' ook gehoord wordt en zijn verhaal kan vertellen.

Hoe houdt de pleegzorgwerker rekening met de onderliggende verwachtingen

Op welke manier heeft de pleegzorgwerker aandacht voor rechtvaardigheid in de hulpverleningsgesprekken.

Hoe geeft de pleegzorgwerker uiting aan de timing

Hoe zorgt de pleegzorgwerker ervoor dat iedereen in het gesprek een beurt krijgt om zijn verhaal te vertellen en hoe zet de pleegzorgwerker zijn interventies in binnen een gesprek.

Belemmerende factoren binnen de veelzijdig gerichte partijdigheid

Wat maakt het voor de pleegzorgwerkers moeilijk om volgens de methode van veelzijdig gerichte partijdigheid te werken.

Bevorderende factoren binnen de veelzijdig gerichte partijdigheid

Wat helpt de pleegzorgwerkers om volgens de methode van veelzijdig gerichte partijdigheid te werken.